

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1-a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Marfă ieftină

E cunoscută pățania de mai deunăzi a unui ziar unguresc de scandal: Permițându-și îndrăzneli injurioase față de venerabilul purtător al coroanei imperiului austriac și al regatului Ungariei, guvernul și autoritățile administrative din mai multe comitate i-au retras dreptul — sau după teoria guvernului *favorul* — de a putea fi vândut pe stradă și prin gări, — ceea ce se numește *colportagiu*. Gălăgia pe care din această cauză a făcut-o acel ziar, a fost mare. S'au făcut interpelări în cameră, mai dându-se ceva hrană neașteptată obstrucționismului, — s'a făcut apel la societatea presei ungurești, care a adus hotăriri de principiu combătând teoria guvernului privitoare la dreptul — sau la favorul — de colportagiu... Toate înzadar. Măsura luată împotriva ziarului *A Nap*, a rămas așa, — și numitului ziar nu i-a rămas altceva, decât să continue să țipe.

Nu ne este plăcut, nici nouă, acest spectacol. Noi, presa românească, suferim mai mult ca oricine de pe urma prigonirilor de tot felul, și le suferim acestea cu totul pe nedreptul; nu vom putea arăta deci o bucurie malițioasă când asemenea lucruri li se întâmplă altora, chiar când purtarea lor a fost, și după părerea noastră, hotărât condamnată. Am fi preferat, în acest caz, altfel de măsuri reprimătoare decât acelea luate de bunul plac sau de *disgrația* administrativă... Dar altul este fenomenul care a urmat, asupra căruia in-

teresarea noastră are să se oprească acuma ceva mai cu dinadinsul.

Văzând că, de partea asta, comerțul i-a rămas lovit, ciuntit, împiedecat, fără iertare, ziarul de scandal s'a repezit să... se retrapeze. Și care este sistemul, care este metoda, după care, la orice ne-caz, exploatatorii de orice fel ai șovinismului maghiar, se consolează și caută să se despăgubească?... Se știe: e recrudescența de înverșunare *patriotică*, de lovire cât mai turbată în cei cu adevărat prigoniți în țara aceasta, în bietele naționalități ce au să plătească oricând, pentru oricine, și pentru orice..

Opinia publică maghiară adică, văzând, zelul patriotic al ziarului cu pricina și cu pățania, va trece toată de partea lui, și va cere cu tărie ca să se ridice măsura de disgrație ce i-s'a aplicat voinicului, — sau cel puțin îl va despăgubi prin o abonare mai intensivă, care să-i împlinescă în casa administrației golurile ce va fi lăsat acolo retragerea permisiunii colportagiului... Acesta este calculul pe care și-l face necăjitul ziar de scandal, și aceasta e explicația furiei sgândărită până la extrem, cu care se năpustește, iarăș și iarăș, asupra noastră, a românilor.

Lozinca: lovește în valah!, se pune în aplicare și în această împrejurare, după un vechiu model mult experimentat de către șovinismul necăjit al tuturor vremurilor. Noi am avut, și avem încă și astăzi, acest privilegiu în felul lui, de a servi drept derivativ tuturor necazurilor și mâniilor conlocuitorilor pe cari soarta ni i-a hărăzit în decursul vremurilor; când se supără cuce-

ritorul, și n'are cum să-și răsbune altfel, dă în noi, macar și dacă supărarea îi provine din pricini de cari noi suntem străini. Ba s'a mers și mai departe, și când copiii răsfățați ai patriei se burzuluiesc prea rău și prea cu insistență, răcnesc după jucării ce nu li-se pot încuviința, — li-se arată atunci tot naționalitățile: iată o jucărie cu care puteți să faceți orice vreți, puteți să o sfâșiați, să o stricați, să o maltratați după pofta inimii... Și copiii răsfățați hărțuiesc iarăș jucăria, și se liniștesc din nou pentru câțva timp, — până ce iar își aduc aminte de dorurile vremelnice potolite, și jocul începe iar dela început.

Asta o imitează acuma și ziarul în necaz și în restriște, acest probat derivativ ar vrea să-l pună în aplicare, când urlă iarăș despre... primejdia valahă.

Așa tîmbălău ca acela pe care-l ridică acuma, cu prilejul reușitei atât de frumoase, dar și atât de demne și de pașnice, a sărbătorilor noastre culturale dela Blaj, mai rar s'a văzut, și desigur că nici acel ziar n'ar fi ajuns la atâta înverșunare, dacă nu se nimerea ca să aibă tocmai acuma nevoia de a da ceva dovezi proaspete despre... greșala guvernului de a fi căutat să pună căluș unei guri tocmai așa de strașnic patriotice.

Cu ou și cu oțet, — cum zice românul, — așa ne face ziarul *A Nap*. Ne înjură acuma pe noi, după ce cu înjurăturile la adresa monarhului nu i-a prea mers tocmai în plin... Cel puțin suntem în companie bună!

Dar chiar și un alt patriot, tot atât

Ioan Maiorescu

de dr. Iosif Popovici

(Părți din discursul comemorativ cu ocaziunea centenarului serbat la 16/29 august 1911 în Blaj.)

II.

Intors din Frankfurt se stabilește la Viena. Aici e aplicat de ministrul Alex. Bach în ministerul de justiție.

Traduce tariful vamal, legile și funcționează până la 1853 singur, iar dela 1853—1856 cu colegul său Aron Florian. Acesta, deși român, i-a cauzat multe dureri și neajunsuri lui I. Maiorescu. Pe acea vreme e porunca strictă și funcționarii n'aveau voie să scrie la gazete. I. Maiorescu n'a putut să nu scrie, căci nu l'a lăsat inima.

El n'a intrat în minister din căpătuială, el a intrat cu gândul să facă bine, și de aceea a și publicat diferiți articoli informativi despre români în „*Augsburger Allgemeine Zeitung*”, în „*Die Presse*” etc., precum și rapoartele din „*Die Romanen der Oesterreichischen Monarchie*”, ca să predisună opinia publică în favorul românilor și să câștige înalta grație a monarhului.

Strălucirea lui, precum și trecerea de care se bucură a trezit ura în sufletul lui Aron Florian și acesta îl denunță. Chemat la raport, I. Maiorescu nu tăgăduiește, vede denunțul lui Aron Florian, care e dimis imediat. Sfârșitul a fost, fiind de-

nunțat din nou din Sibiu, punerea lui I. Maiorescu în disponibilitate. Aceasta s'a întâmplat în maiu 1856.

I-s'a fost pus în vedere o pensie, dar într'alt act i-se spune, că aceea i-s'a fost comunicat numai „*din greșală*”, și slujba a fost despăgubită cu 1200 fl.

Aproape un an întreg a colindat I. Maiorescu din Viena la Brașov și dela Brașov la Viena, să-și aranjeze afacerea, dar nu i-a succes. Pe Titu, feciorul său, îl plasează ca intern în octombrie 1856 în Theresianum cu intervenția principelui Barbu Știrbey. Băiatul a fost primul eminent în acest liceu. Acum fără slujbă și fără lucru, să hotărăște se viziteze *românii din Istria*.

Sunt două versiuni, cari au în vedere explicarea vizitei lui I. Maiorescu în Istria. Una malițioasă,*) cure pretinde a ști, că I. Maiorescu a vizitat pe acești români cu scopuri austriace, iar alta, că ar fi fost trimis de guvernul român în Istria.**)

Părerea întâia e absolut eronată. A doua e nemotivată. Să vedem ce scrie Nicoară, op. cit. p. 3.

„E într'adevăr lucru de mirare, că guvernul României, care înă'n lunile iunie și iulie ale anului 1857, a fost trimis pe I. Maiorescu în Istria,

*) Comunicată de d. prof. Ion Ciocan din Budapesta.

** V. Nicoară, *Românii istrieni*, vezi *Transilvania*, anul XXI (1890) p. 3—9.

ca să descopere și să studieze fracțiunea aceasta de români, pe cât de neînsemnată la număr, pe atât de interesantă pentru limba și istoria română, s'a oprit la atâta; și că nici chiar Academia de științe din București, care cu ajutoarele sale materiale și morale, ar fi putut face cea mai bună ispravă, nu și-a îndreptat ochiul său cu deadinsul asupra acestui obiect de un „extrem interes” pentru limba și istoria română”.

Ioan Maiorescu n'a fost trimis în Istria de nici un guvern. El s'a dus acolo din îndemnul său propriu întreaga lui ființă a fost de atare natură. Ca student la Viena s'a ocupat cu predilecție de filologie și istorie. În memoriile sale, în petițiile sale, în tratatele sale operează pe lângă cunoștințele sale de drept public cu cele mai tari argumente de drept istoric scoase din istoria neamului românesc. Ioan Maiorescu a fost aprins de dragostea pentru tot ce e românesc și în spiritul vremii de atunci era un ce imperativ vizitarea și studiarea Românilor din Istria. Atât Cipariu, atât Maiorescu cât și Bărnăuțiu și Pafiu și toți ceilalți studiau limba. Chestia acestor frați, pare să fi fost la ordinea zilei, căci după studiile lui *A. Covag*, după rugăciunile culese și publicate în gazete se simțea lipsa și dorul acestei vizite. Și acest dor l-a împlinit I. Maiorescu. Că a fost așa se vede și dintr'o scrisoare ce o trimite T. Cipariu la 15/27 dec. 1853 lui Bărnăuțiu la Pavia cu privire la dialectele române din Istria*): „limba românească, scrie Cipariu, nu o mai aflăm în Italia decât în

*) Cf. *Amicul Familiei* XIV (1890. p. 95).

de zelos, deși mai puțin interesat, ce zice despre ziarul acela? Se plânge că opinia publică ungurească se ocupă prea mult de „chestiunea dacă o tipăritură ce trăiește din murdărie își poate sau nu răspândi în libertate noroiul, în numele sfințeniei libertății tiparului...” Astfel dar e probabil — să sperăm — că va da greș de astădată calculul ziarului de scandal, care speră evident că ceea ce i-s'a retras ca pedeapsă pentru înjurarea monarhului, i-se va restitui drept recompensă pentru virtuozitatea cu care acum ne denunță și ne înjură pe noi, românii, supușii cei mai credincioși ai aceluiaș monarh.

Guvernul va rămânea surd la acest... cântec. Aceasta însă noi nu avem să o constatăm ca o satisfacție, ce ni-s'ar da nouă, — fiindcă desigur nici prin gând tocmai așa ceva nu-i va trece guvernului. El va rămânea surd la cântecul de porunceală al ziarului șovinist de scandal, fiindcă marfă ca aceea pe care acum încearcă să și-o treacă acesta, are el destulă, și prea destulă la dispoziție. I-o furnizează și alte organe de publicitate, cari nu comit în același timp imprudența de a ataca în chip prea grosolan și Coroana. Li ajunge guvernului, le ajung stăpânilor noștri atâta, și nu mai au nevoie și de serviciile oferite de ziare prea suspecte... Numai pentru aceasta va merge în pagubă oferta ziarului *A Nap*, încercarea lui de reabilitare în grația guvernului.

În ce privește *un fel* de izvor necurat, la care se inspiră presa șovinistă, nu este nici o deosebire între acea tipăritură și altele, cari incolo, de formă, tot mai păstrează oarecare decență. În ce privește lozinca: „loviți în naționalități! dați în valah”, — șovinismul întreg e solidar, toate organele lui sunt la fel... E astăzi marfa cea mai ieftină în strâmb ocărmita noastră țară...

Cine-i va interzice odată, și acesteia, colportagiul?...

Chestia marocană

II.

În vreme ce astfel Nordul Africii era în stăpânirea exclusivă a Islamului, iar marea din apropiere din cauza pirateriei era nesigură, tot interesul popoarelor europene era îndreptat în altă parte. Să descoperise America, de unde să aduceau bogății ca în povești. Marea Mediterană pierdu tot mai mult din importanța ei de odinioară, după ce acum nici drumul spre Indii nu mai trecea pe aici. Se petrecu astfel acea schimbare mare în evoluția culturii noastre europene: focarul ei trecu din țările mediterane, unde și-a luat nașterea, în apusul Europei, în sarcina de a o propaga și de a o duce la culmea înfloririi ei de astăzi, și-o luară asupra lor țările atlantice.

Prin urmare aceste două împrejurări ne explică izolarea până în timpurile recente a celei mai mari părți din nordul Africii. E mai întâi puterea Islamului, care să întinse dela Marea roșie și până în Oceanul Atlantic și prefăcu mai ales regiunea muntoasă din colțul nord-vestic al Africii într-o puternică cetate mohamedană, unde numai cu greu ar fi putut pătrunde Europeanii noștri. În al doilea rând e împrejurarea, că atențiunea popoarelor din apusul Europei era îndreptată în altă parte, spre bogățiile Americii, ale Indiilor Australiei, Africii de Sud chiar, precum și ale sumedeniei de insule mari și mici ce s'au descoperit cu timpul în apele oceanelor străbătute în lung și în lat. Numai târziu, în veacul trecut, când viața economică din apusul Europei se apropia tot mai mult de porțile uriașe de astăzi, când fiecare stat industrial începu să simtă necesitatea absolută a coloniilor ca debușee, se îndreptară privirile și asupra continentului african din apropiere. În Anglia, Franța, Germania se formară societăți politico-științifice, cari își puseră de scop cercetarea regiunilor necunoscute din Africa. Rezultatul final a fost, că aproape tot continentul fu împărțit între Englezi, Francezi, Germani și Italieni, după ce Spaniolii, Portughezii și Olandezii încă cu mult înainte pusese stăpânire pe unele puncte de pe coaste.

Între astfel de împrejurări se înțelege, că nici regiunile mediterane ale Africii nu puteau rămânea în izolarea de până aci și trebuiau să atragă în cele din urmă privirile lacome ale statelor europene asupra lor. Mai ales, că împrejurările au devenit foarte favorabile pentru aceasta. Puterea Islamului a slăbit cu desăvârșire. Turcii, cari au moștenit stăpânirea arabă în Egipt, Tripolitania, Tunisia, Algeria au început de mult a fi socotiți ca „omul bolnav”. Bineînțeles, că dintre toate țările din nordul Africii, cea care a trebuit să atragă mai curând pe europeni a fost Egiptul. Napoleon a crezut, că îl va putea asigura francezilor. Astăzi încă mănoasa vale a Nilului e punctul de echilibru al

uriișei puteri a englezilor, împărțită între Indii și Australia pe o parte. Britania cu Canada pe altă parte...

Neputând ajunge în stăpânirea Egiptului, francezii au căutat să facă alte achizițiuni mai spre apus. După lupte crâncene, în ziua de 5 iulie, 1830 căzu Algerul în mâinile armatei franceze. Se înțelege, de atunci încoace francezii au fost siliți să mai poarte încă multe lupte pentru ca să facă din sălbateca Algeria colonia lor de astăzi. De aci era natural să caute să se întindă cât mai mult în toate direcțiile posibile. Încă din 1869, când beiful Tunisiei ajunse într-o mare strămoare de bani, francezii încep să se amestece în afaceri interne ale micului stat.

Cu ocazia unor turburări la hotarul dinspre Algeria, generalul Bréart intră în reședința beifului și-i impuse tratatul dela Kasz el Saïd (12 maiu 1881), în urma căruia Tunisia deveni protectorat francez. Șeful statului e beiful, după nume și astăzi încă vasal turcesc adevăratul regent al țării însă e „le Ministre plénipotentiaire, resident général de France”, sub ordinele căruia se află funcționarii administrativi ai statului, cei mai mulți francezi.

Situația politică internațională în vremea asta nu mai era aceeaș ca pe timpul cuceririi Algeriei de către francezi. Se deschiseră orizonturi noi, cari aveau să dea politicii statelor mari europene alte îndrumări. Se tăiașe canalul de Suez și se abătă astfel drumul spre Indii, spre orient în genere, iarăș prin Marea-Mediterană, a cărei importanță crescă din nou. În mijlocul ei, din stătutele peninsulei Apeninilor se alcătui un stat nou și puternic, Italia.

Tunisia, geograficește vorbind, nu e decât continuarea Siciliei pe pământ african. Fășia de apă care le desparte nu e mai lată de 150 klm. Cu toate acestea italienii au fost siliți să aziste la declararea protectoratului francez asupra Tunisiei, fapt, care a avut drept urmare alăturarea Italiei la Germania și Austria (tripla alianță).

Imigrarea în număr din ce în ce mai mare a italienilor, cari astăzi se găesc ca la 60.000 în Tunisia, prin urmare cam încă odată atâția cât francezii, dau mult de gândit diplomaților francezi. Așa se explică clădirea portului Bizerta (în apropierea orașului Tunis), care astăzi trece drept unul din cele mai puternice porturi de războiu din apele Mediteranei.

Deocamdată însă atențiunea italienilor în Africa e îndreptată mai mult asupra Tripolitaniei, pe care voiesc cu orice preț să o rupă de sub vasalitatea turcească și să pună stăpânire pe ea. Nu aci însă, în regiunile acestea centrale ale Mării-Mediterane, este punctul critic, unde ar putea să se ivească vre-un conflict între marile puteri.

Prada nu e prea bogată, deci nici rivalitatea nu e mare.

În răsăritul și apusul Mării-Mediterane sunt

Istria, unde se stinge, durere! înainte de a se afla măcar un român, care să-i apere de stingerea totală a tezaurului ei. Un strein s'a fost apucat înainte de vre-o câți-va ani în Triest a aduna rămășițele ei, ci de atunci nu am mai auzit de răsunet. Ioan Maiorescu a simțit și această lipsă și a și făcut lucrul cuminte și cu dragoste adevărată. Vizita lui s'a făcut din dragostea de neam cu ajutorul vre-unei colecte inițiate de C. Hurmuzachi.

Aceasta e părerea dlui Titu Maiorescu**) și nici se pare a fi altfel. Inima lui a fost mai tare, decât oricui guvern și lucrul lui a format piatra fundamentală a *Dialectologiei române*, cu mult mai înainte de studiile lui Cipariu și Miklosich.

Activitatea de scriitor a lui I. Maiorescu e foarte însemnată. Materialul e foarte risipit și până azi nu i-a venit nimănui gândul să-l adune într-un mănunchiu. El a scris repede și ușor, fragmentar și convingător. Acesta e I. Maiorescu în scrisorile sale pline de cumintenie, de sentiment și de morală, acesta e Maiorescu în petițiile, memoriile și informațiunile sale la jurnal și către diferitele guverne, acesta e Maiorescu în *Tratatul dela Bruxelles 1856**) și I. Maiorescu în *itinerariul din Istria*,

**) Comunicat personal.

*) *Descollarea drepturilor Principatelor Moldoromâne în urma tratatului de Paris din 30 Martie 1856*, publ. Bruxelles 1857 cf.

Acte și documente relative la Ist. renașterii României de B. Sturdza, vol. III. 179—259.

publicat la 1874 ca lucrare postumă**). Paginile lui au izvorit din tainele sufletului nostru și au fost scrise pentru linișțirea noastră și pentru îmbogățirea culturii noastre. Ioan Maiorescu a implinit o misiune inherentă spiritului nostru și tocmai acesta e motivul recunoștinții noastre față de el. Propaganda culturală și apostolatul, făcut în trei țări, ale limbei române, l'a făcut ca profesor. În mintea acestui profesor s'a cristalizat toată învățătura neamului românesc și filosofia rapsodică a neamului nostru a isbucnit ca izvorul din stâncă puternic și curat. Elevii lui Ioan Maiorescu și aduc cu dragoste aminte de bătrânul lor profesor, care nu făcea paradă cu vorbele și le spunea, fiindcă a trebuit să fie spuse.

„Eu frate, zicea profesorul, încă am văzut multe, și din toate aceste multe m'am convins, că noi, fără carte, aicea în țara aceasta, și mai de parte, în țările acelea locuite de români, multă viață nu vom avea. Am fost și eu în țările apusului, și apoi fost-am și la Viena, și pe acolo, pretutindeni, am înțeles, că nimic nu întărește și nu împodobește viața omului și, deci, viața poporului, mai mult ca învățătura, știința și artele. Asta n'o uitați, frate, în toate luptele vieții voastre, ca apoi încă și noi vom ajunge ca polonii, și nu-i frumos, nu-i bine“*). Cuvintele aceste cuprind în

**) *Itinerar în Istria și vocabular istriano-român*, Iasi 1874, ed. H. Băcescu 1900 (editat de casa Sococ comp.)

*) Cf. Ioan Maiorescu, în „*Revista Nouă*” II. 401. Com. elevilor săi d-nii prof. Șiaicariu și M. Petrescu.

ele trei momente principale: *ai carte, ai parte* judecată izvorită din experiența trecutului și aplicarea acestui adevăr la viitor: numai cultura e în stare să ne asigure viitorul, e o trăsătură a acesteia puternică care și-a aflat resunetul cel mai mare în sufletul lui Eminescu și a treia atâta cartea cât și cultura să fie făcute spre triumful binelui și a frumosului — calocagati din trecutul clasic al grecilor. Nu numai ce spunea, ci și felul cum spunea era foarte interesant la I. Maiorescu. Avem informații asupra acestui fapt dela elevii lui Ioan Maiorescu**).

„Vorbă bine, cetim în „*Revista Nouă*” loc. cit., încet și apăsător; cuvintu-i ieșiau din gură întregi și de mai înainte cântărite. Glasul îi era curat și răsunător; privirea vie și energică; gestul hotărât și sincer. Când vorbea, din tonul cuvântării se percepea convingerea cea mai adâncă și care, apoi, trecea și în mintea auditorilor săi“. Așa a fost I. Maiorescu ca profesor.

Când s'a reîntors din Istria la cumnatul său în Brașov, protopopul Ioan Popasu, a fost spionat din toate părțile și supravegheat de poliție. Acest bărbat distins al nostru a trebuit să stea închis și ascuns în casă. Evident, că o atare petrecere n'a fost de loc prielnică lui Ioan Maiorescu și se mută îndărăt în țară, unde a fost numit asesor în ministerul de justiție sub Costache Crețulescu. Când însă ajunge ministru de culte A. G. Golescu, Ioan Maiorescu e numit directorul acestui departament.

**) Cf. op. cit. 413.

cele două puncte, cari, întocmai ca cele două focare ale unei elipse, țin concentrate asupra lor toate patimile politice internaționale. E Macedonia, în sens mai larg Turcia europeană în răsărit și e Marocul în apus.

Marocul e țara cea mai bogată și cea mai însemnată dintre toate țările din nordul Africii, afară de Egipt. E așezată la intrarea în Marea Mediterană și are două fațade, una spre mare și alta spre Ocean. Înțelegem bine la ce importanță ar ajunge colțul acesta de pământ în mâna unui stat puternic, cum ar fi Franța, Anglia sau Germania.

Deocamdată totul este putred în imperiul odată așa de temut al șerifilor. Câmpii roditoare lăsate paragină, orașe înfloritoare altădată, astăzi aproape ruină.

Prin văile unde, după spusa unora, se află minunata grădină a Hesperidelor trăiește astăzi o populație înăpăiată, indolentă, pe care nu o mișcă din letargia ei decât credința religioasă dusă până la cel mai extrem fanatism și ură în contra a tot ce înseamnă civilizație.

Autoritatea sultanului e nulă, cele mai multe triburi trăiesc de capul lor, luptele crâncene dintre diferiți pretendenți, cari se schimbă mereu, dar nu dispar niciodată, nu mai încetează. Ceeace mai susține totuș acest organism șubred și-l împiedecă să-și dea sufletul, sunt rivalitățile dintre statele mari europene.

N.

Butenii ne chiamă

Reculeși incurând după înfrângerea îndurată la ultimele alegeri, românii de pe valea Crișului alb, bravi și credincioși falnicului nostru steag național, — ne chiamă în mijlocul lor. Ne invită cu dragoste de frate la dânsii, muncii de dorul de a ne îmbrățișa cu iubire învățată la sânul lor; de a sorbi învățături nouă din glasul apostolesc al celor mai distinși fruntași, stegari neînduplecați ai idealului nostru sfânt; și de a primi din schinteerea ochilor noștri curaj nou, putere de luptă și nădejde mai bună în izbânda cauzei noastre sfinte, în triumful adevărului vecinic, al cărui cei mai credincioși ostași suntem.

Fruntașii români din partea locului, împreunați într'un gând și în aceeași simțire, ca niciodată până acum, chiamă în mijlocul lor fruntașii națiunii, pentru a aprinde

cu cuvântul lor învățat, focul dragostei de neam al acestui colț de țară, iar cu entuziasmul lor curat și intelectul lor scăpător să vină într'ajutor. să dea îndrumări, povețe și curaj conducătorilor locali pentru a-și împlini datoria sublimă ce o au ca adevărați conducători ai poporului din acest ținut.

Suntem convinși, că primipilii ostirei noastre naționale, cari de luni de zile se frâng în drumuri lungi, sacrificând bani, tihnă, sănătate și liniște pentru idealul măreț ce le luminează calea vieții, înțeleg deplin deosebita importanță a acestui glas de chemare ce vine de pe țărmul Crișului alb. Vor înțelege perfect însemnătatea acestei prea frumoase adunări populare convocată la *Buteni* de 120 intelectuali.

Cerc în mare majoritate românesc, adevărat că ingenunchiat în timpul mai nou prin minciună și ademeniri, prin mijloacele cele mai imorale și atrocități nemaipomenite, Valea Crișului alb așteaptă glasul buciului redeșteptător la o viață națională tot mai pulsivă, tot mai caldă, și mai puternică; așteaptă cuvântul tămăduitor, cald și dătător de nădejdi al celor mai mărețe figuri din viața noastră publică actuală.

Nu se poate deci, ca azi, când acest popor entuziast și brav năvălește din cele mai îndepărtate sătulețe la *Buteni*, să audă cuvântul însuflețitor al fruntașilor națiunii, aceștia să lipsească din mijlocul lui.

Acolo vor fi ei, cu iubitul și mult stimatul președinte al comitetului național dr. Teodor Mihali în frunte, acolo, în mijlocul celor doritori de luptă, celor doritori de izbânda dreptății. Glasul lor puternic va vesti încă odată lumii, că națiunea română va trăi în veci, că *vrea să trăiască*, în limba, legea și obiceiurile sale moștenite dela părinți. Iar frații cei mici adunați în jurul lor, vor înțelege, că lupta întetită ce se poartă azi, se poartă pentru libertate și egalitate, se duce pentru ridicarea jugului milioanelor ce gem oprimate în robia de veci a întunerecului.

Românii mândri și voinici, cari vor asculta însetați, ținându-și respirația, cu-

vintele de încurajare, de îndemn și cele de protestare energică împotriva nelegiuirilor îndurate mereu dela stăpânire, se vor întoarce dela școala aceasta a vieții politice cu multe, frumoase și folositoare învățături în cătunele lor depărtate de prin văile munților, mândri în sufletul lor că s'au născut români. Și glasul apostolic al fruntașilor îi va aduce iarăși la conștiința datoriei față de neam și întăriți în sufletul lor *nici lăcomia, nici amăgirile mincinoase, nici promisiuni dodonice, nici glasul sirenic al câte unui lăpădat de neam nu-i vor mai ademeni. Iar atrocitățile și teroarea administrației nu-i va înfrica, ci cu atât mai mult îi va întărâta pentru a izbândi steagul național cu orice preț.*

Cu cât mai frumoasă, mai puternică și mai impozantă va fi adunarea dela *Buteni*, cu atât mai mult s'a întărit partidul național în acest ținut stăpânit în ultima campanie electorală de bani, momelile străinilor și sedus de fățarnicia ticăloasă a unora dintre ceice cu cinism revoltător au simulat dragoste, interes și devotament sincer pentru neam, subminând în același timp temelia națională.

A sosit momentul să întărim sufletele, să le oțelim pentru o nouă luptă mare și decisivă ce ne stă în prag.

La *Buteni* deci cu toții, căci

Butenii ne chiamă! *Sept. 1788 (1911)*

Nu ne cunosc străinii

La băile dela Rohitsch-Sauerbrunn din Stiria unde am petrecut în vara aceasta, am făcut cunoștință cu mai mulți străini, veniți și ei acolo pentru ca să facă cură.

Mai cu seamă cu trei dintre ei, cu un slovean, cu un croat și cu un italian conveniam în fiecare zi.

Simpatia de care am fost părtaș din partea lor, în cel dintâiu loc s'a datorit naționalității mele. Faptul, că sunt român, a făcut bună impresie asupra lor.

De sine înțeles, că în conversațiile noastre a fost vorba și despre noi români; despre chestia românească.

Numiții străini, toți oameni inteligenți, înzestrați cu cultură și cari zilnic citeau ziare scrise

La 1850 e numit directorul eforiei școalelor, mai apoi profesor de istoria națională la cursul suplimentar dela sf. Sava, embrionul facultății de litere de azi. A murit la 4 septembrie 1864.

Ca bărbat de școală a dezvoltat o activitate foarte bogată în fapte. Ioan Maiorescu a organizat în Muntenia pentru primădată învățământul. A lucrat programe, regulamente și a pregătit terenul pentru noua lege de învățământ care s'a și votat la 1864.

Lucrarea lui a fost paralelă cu lucrarea lui C. Hurmuzache în Moldova. Ar trebui cineva să-i studieze toate rapoartele, toate vorbirile din ministerul cultelor și cele ținute la distribuirea premiilor atât în Craiova cât și la București. El e cel dintâiu, care a introdus statistica în studiarea stării învățământului. Discursurile au adus totdeauna nou; ele făceau efect atât de puternic, încât se vorbea de ele zile și chiar săptămâni întregi. Citez abia două pasagii, care ne arată starea instrucțiunii publice la 1860*) prin cuvintele măiestre și logice ale lui Ioan Maiorescu: „Aceasta ar fi astăzi starea instrucțiunii la noi.

Considerată în raport cu anii trecuți, ea constată un progres îmbucurător; considerată în raport cu starea instrucțiunii publice la națiunile civilizate, ea ne arată cât de mult am rămas înăpoi; considerată în fine în raport cu indigențele noastre, cu necesitățile noastre și mai întâi de

toate cu lipsa de bărbați capabili de a conlucra la dezvoltarea și punerea în lucrare a novelor instituțiuni și prin aceasta la întărirea și consolidarea naționalității române, ea ne spune cât de mult mai avem încă a face până să ajungem în stare de a putea îndeplini misiunea destinată națiunii noastre aici la țărmurile Europei, la poarta Orientului“.

Natural că în acest discurs măestru e vorba de instrucțiunea primară, secundară și superioară. Se arată nu numai stările ci totodată și îmbunătățirile, se organizează și se controlează învățământul, deoarece atât una, cât și alta sunt factorii progresului și noi avem misiune de împlinit.

Discursul acesta splendid se termină cu următoarele cuvinte: „Populii ce din nedreptatea timpurilor trecute au rămas înăpoi, dacă voiesc a merge alături cu națiunile civilizate, sunt constrânși a se pune pe calea progresului, a-și reculege toate puterile și a nu se trage înăpoi dela nici un sacrificiu ce ar cere crearea ori dezvoltarea acelor institute, cari le pot da cele mai bune garanții de existență și de prosperitate și aceste sunt cu preferință institutele de instrucțiunea publică“. Am citat aceste cuvinte, fiindcă deși vechi, sunt de actualitate și pentru vremea noastră, de oarece adevărul exprimat în ele e legat de viața neamului nostru. Orice progres e un pas către asigurarea existenței noastre, care se face numai prin earte și cultură.

Să reasumăm! Am comemorat centenarul lui Ioan Maiorescu, fiindcă el e a românimii întregi.

Prin comemorarea lui am împlinit cea mai sfântă datorință față de noi înșine, întărind cultul strămoșilor. Noi și așa suferim de păcatul nerecunoștinții, la noi comemorări și sărbătoriri în viață se fac rareori, iar meritele sunt recunoscute, dacă sunt recunoscute, numai după moarte. A sărbători pe I. Maiorescu e una din cele mai nobile fapte, pe cari toți românii trebuie să o facă.

Ioan Maiorescu ne-a apărut moșia în viața lui, a cultivat tezaurul nostru național, limba, a dezvoltat și ușurat progresul literaturii și culturii noastre.

Noi nu ne putem izola dela această sfântă sărbătoare pentru capricii, căci activitatea lui a fost străbătută de cel mai curat patriotism. Nu-i acela patriot care ascunde adevărul, ci acela care-l spune și-l urmează. Și Ioan Maiorescu a cultivat adevărurile ideale și științifice, bazat pe morală socială și pe dreptul public, cari recunosc neatârarea și dau voie liberă evoluției naționale ale unui popor.

Ioan Maiorescu a fost începutul unei direcții culturale, a fost embrionul mișcării terminate de fiul său Titu, care a falicitat triumful culturii noastre naționale. Rar se întâmplă în viața unui popor, ca o familie să exprime cu atâta vigoare o direcție, să o cultive și să o desăvârșască, după cum aceasta s'a făcut din partea lui Ioan și Titu Maiorescu. A studia și a sărbători acest triumf, aceasta e o glorie e o datorință literară.

Cliciova, în septembrie 1911.

*) Cf. Foaia p. m., în și lit. nr. 81 (26 iulie 1860) n. 223—224.

în limba lor maternă, spre marea mea uimire și durere, nu aveau nici o cunoștință clară, pozitivă despre noi românii și chestia noastră.

Ei numai aceia știau că există și români; împrejurările în cari trăesc acești români însă absolut nu le cunoșteau; tot astfel nu cunoșteau nici luptele noastre politice; nu știau nimic nici despre eforturile ce le facem pe terenul economic și cultural.

Odată, spunând sloveanului că numărul tuturor românilor e aproape de treisprezece milioane — ceea ce nespuse de mult l-a surprins — mi-a adresat următoarea întrebare — întrebare pe care eu nu știu cum să o timbrez mai potrivit:

— Cum se explică atunci faptul, că dv. românii nu sunteți organizați în stat independent, în stat național? Un popor care numără treisprezece milioane, astăzi joacă rol însemnat în concertul Europei, a mai adăugat apoi.

Spunându-i, că România, care numără șapte milioane locuitori, e stat independent și național, e stat modern, care zilnic și din toate punctele de vedere progresează, uimirea lui nu a avut margine. În cea dintâi clipă nu a dat crezământ spuselor mele. Muncit de neîncredere a zis:

— Într'adevăr există un stat independent românesc? Eu credeam că România e o provincie a Austriei...

Bunul meu slovean, de fel din Triest, și cum am amintit mai sus, om inteligent, și cult, despre noi românii numai atâta a știut că existăm în număr foarte neînsemnat pe plaiurile Austriei. Nimic mai mult.

Mi-am ținut de datorință națională ca să zugrăvesc, pe scurt cele mai însemnate momente din istoria neamului nostru, începând dela împăratul Traian până în zilele de acum.

Atențiunea, curiositatea și plăcerea cu care sloveanul m'a ascultat a contribuit în mare măsură, că firul povestirii mele să fie cât mai atrăgător.

Ajungând vorba de mărețele serbări culturale dela Blaj, sloveanul a exclamat:

— Un astfel de popor trebuie admirat! Ținând cu gelozie la solidaritatea națională, veacuri peste veacuri vor trece și etnic va exista, pentru că nu este putere omenească pe pământ, care, întrebuițând chiar și cele mai drastice, cele mai necinstite mijloace, să îi răpească limba strămoșească, să îl instrăineze de naționalitatea sa, de tradițiunile sale rămase dela înaintași.

Despre sinceritatea cu care sloveanul — individ aparținător rasei slave, nu celei latine — a rostit aceste cuvinte, am fost pe deplin încredințat.

Italianul și croatul, care vorbea perfect și limba latină, de multeori cereau dela mine „Românul” și „Universul” și cu plăcere citeau din aceste ziare. Bucuria lor era mare, când întâlneau cuvinte înțelese de ei, ca cunosători ai limbei latine. Și, numărul acestor cuvinte era destul de mare...

Aici, în paranteză, amintesc și aceea fără ca să fac vre-un comentariu, că uneori, în sala de cetit susținută de direcțiunea băilor, cetind și mai sus amintitele ziare românești, fii lui Israil, cetățeni ai Ungariei, întotdeauna cu ură mă priveau și îi auziam cum șopteau împreună: „oláh”, „oláh-ujság”...

Nu am ținut de demn ca să le reflectez. Răspunsul meu a fost un surâs disprețuitor.

Cum se explică faptul, pe care eu drept cuvânt îl putem numi trist și dureros și care în mod indiscutabil servește împotriva intereselor morale ale neamului nostru românesc, că străinii nu ne cunosc?

Nu numai astfel, că presa lor nu se ocupă în mod sistematic și din izvoare autentice cu noi românii, cu chestia românească.

E evident deci, că nu ne pot cunoaște. Pentru aceasta nu e admisibil, ca să le luăm în nume de rău, pentru că în cel dintâi loc nu ei, ci noi purtăm vina.

Din mai multe puncte de vedere și a căror însemnătate morală e destul de mare, interesele neamului nostru pretind, ca să ne punem în atingere cu toate acele ziare străine, cari nu stau în serviciul răuvoitorilor și dușmanilor noștri.

Aceste ziare sigur își vor deschide coloanele lor, ca să ne spunem și acolo suferințele, durerile și aspirațiunile noastre.

Nu trebuie să ne mulțumim numai cu aceea,

că la anumite ocaziuni se ocupă cu noi și cu chestia noastră românească câte o personalitate cu renume european, căci aceasta nu e îndestulitor.

În zilele de acum presa e una dintre cele mai puternice arme de luptă și propagandă; să căutăm deci și să întrebuițăm și noi, pe o linie cât mai întinsă această armă, și atunci cu siguranță matematică putem conta la însemnate câștiguri morale.

Alex. Țințaru

Cuvânt dela un învățător

Unitatea organizării corpului didactic primar

Dacă ne uităm la timpul trecut, involuntar ne vine întrebarea, cu ce ne-am îmbogățit, ce am câștigat mai de folos, mai statornic pentru noi în timpul acesta? Răspunsul ni-l putem da iute, suntem mai bogați în experiențe.

Experiența ce ne arată însă? Că cuvântul nostru foarte puțin trage în cămpăna sorții poporului nostru și în aranjarea viitorului și prestigiului nostru.

Eu aflu motivul acestui rău în lipsa noastră de organizare. Suntem 1600 inv. gr. or. cu atâtea păreri, principii, sisteme, spirit, planuri. Iar când e să îndeplinim ceva, planurile noastre se sparg în pragul faptelor, neputincioase.

Așa nu mai merge! În împrejurările acestea organizarea noastră nu mai poate subsista în izolația ei de azi. Trebuie să ne concentrăm șirurile și puterile, să ne adunăm într'o tabără puternică, unitară, a cărei glas să nu se mai poată nesocoti, și care să arate cu fapte sublimitatea oficiului nostru, să susțină și desvoalte idealismul și însuflețirea între membri și să hotărască asupra sorții noastre.

Noi azi formăm un corp puternic, cult, conștiu de chemarea sa, deci avem să ieșim de sub tutelă, umilire și să ne câștigăm locul ce ne compete. Și o vom putea face, dacă vom avea voință tare, dacă vom fi pătrunși de importanța rolului ce-l avem pe marea scenă românească.

Aici vom ajunge numai prin o organizare unitară și solidară.

Prin conferințele inv. s'a discutat despre organizare, care să adune pe toți inv. sub un stindard, dar vorba vorbă a rămas.

Dela munca noastră depinde îndeplinirea visului nostru. Și precum un vis, un ideal avem, așa și munca noastră o direcțiune, o cale trebuie să aibă. Vieța, existența, puterea neamului nostru e în școală, deci în mâinile noastre. Dar puterea e în unitate.

Deci să ne punem de-abinele pe lucru. Să propagăm ideea mare, să inițiem faptele „Asociația” care să ne întrunească pe toți la un loc.

Asociația corpului didactic primar la care să aparțină toți învățătorii gr. or. din Ungaria, plătind o sumă anuală, să fie condusă de:

a) Comitetul central ales din sânul învățătorilor pe 3 ani în congresul anual.

Comitetul central se compune din un president, un vice-president, un casier, și un secretar de ședințe. Aceștia pentru munca lor vor beneficia de o remunerație anuală.

b) Comitetul cenzorilor,

c) Comitetul general,

d) Directorul organului de publicitate.

Conferințele de azi rămân ca secțiuni tractuale.

Nu voesc aci a descrie în detalii folosul cel mare, ce l-ar aduce o astfel de organizare, că oricine îl poate vedea. Formând noi un corp unitar, compact pătruns și condus de misiunea ce o avem, am da un avânt puternic vieții noastre culturale.

Taxa de membru să fie 10 cor. anual, ar intra deci 16.000 cor. Socotind că s'ar face membrii și alții am căpăta o sumă din care s'ar plăti munca inv. dela revista *Asociației*, s'ar plăti membrii din comitetul central, am putea înființa burse, fonduri, am putea aranja excursiuni etc.

După aceste modesta mea propuneri e:

La proximele noastre întruniri (nu numai noi din arhidieceză, ci și reuniunile inv. din Bănat) să se desbată modalitatea, cum s'ar putea înființa organizarea aceasta.

Să exmită conferințele noastre, reuniunile din dieceze câte 2 membrii cari apoi să se întrunească la o consfătuire.

La lucru, deci, d-lor colegi!

Diomid Bedeleanu.

Limba românească la școala civilă din Caransebeș

Caransebeș, sept. 1911.

Decând există în orașul nostru școlile civile de copii, limba românească era obiect facultativ de propunere. Să propunea limba românească la elevii români ai acestei școli, care școală era și este cercetată și acuma în partea cea mai mare de elevi români. E și natural ca limba românească să se propună, pentru că ar fi un păcat de D-zeu, ca copiii noștri să rămână neștiutori de gramatică, sintaxă și ceva și a literaturii limbei române.

E adevărat că cei încredințați cu propunerea limbei române la aceasta școală, nu și-au prea dat silința, ca să introducă pe micii elevi în tainele dulceti limbei noastre, cu toate acestea totuși, când au eșit din școală, au avut unele cunoștințe de limba literară română.

De vre-o câțiva timp încoace însă limba românească a încetat a se mai propune. Orașul nostru a luat la timpul său în buget suma de 600 cor., pe care să o pună la dispoziția școlii, pentru acea putere didactică, care s'ar angaja pentru propunerea limbei românești. Când a venit actualul primar în fruntea orașului nostru, suma aceasta cu o destinație așa de frumoasă, a fost pe nesimțite scoasă din buget și limba românească de atunci nu se mai propune la școala civilă din loc.

Acuma vre-o trei ani un reprezentant orășănesc observând atentatul ce s'a săvârșit contra limbei românești, a pretins, iar reprezentanța a hotărât ca să se ia din nou în buget suma de mai înainte, pentru remunerarea profesorului, care va propune limba românească la susnumita școală. De atunci suma s'a luat în preliminar dar nici un crucer nu s'a spesat, pentru că suma nu s'a folosit pentru menirea sa.

Fiind interpelat pentru aceasta primarul, a răspuns că el de aceea nu a spesat suma destinată, pentru recompensarea profesorului pentru limba română, pentru că directorul dela școlile civile i-ar fi spus că nu s'a anunțat nici un elev care vrea să învețe limba română, și așa în lipsa de elevi, propunerea nu s'a putut efectui. Răspunsul primarului i-a pus pe toți în uimire, pentru că, dacă ar fi chiar adevărat ce i-ar fi raportat directorul școlilor civile, la aceasta dânsul poartă vina, pentru că trebuia să scrie concurs sau să încredințeze pe un profesor, care apoi s'ar fi îngrijit să își câștige elevi pentru limba română.

Fapt e, că de prezent nu se mai propune limba română la școala civilă din loc. Și nu se propune de ani de zile. Generații întregi sunt lăsate fără ca să li-se dea prilej ca să guste din dulceața limbei materne.

Z-le.

Pertractarea alegerii dela Ighiu.

Ascultarea martorilor pentru alegerea dela Ighiu, scrie „Libertatea”, e încă în curs. Soartea acestei alegeri e ca și hotărâtă. Ea va fi nimicită. Doar pe copilul fișpanului l'au declarat „ales” cu numai un vot! Și cercetarea a dovedit deja pân'acum, că-s scrise pentru acel copil ninerat zeci de voturi, pe cari Curtea de casație nimicindu-le, trebuie să declare ea de adevărat ales pe candidatul partidului nostru național.

Foarte multe mișelii s'au săvârșit cu prilejul alegerii dela Ighiu, dar toate le scoate Dumnezeu la lumină. Și alegătorii dela Ighiu se poartă frumos, cinstit, bărbătește, nu ca unii mișei din cercul Orăștiei, — și așa e sigur, că alegerea dela Ighiu va fi nimicită!

Trăiască cinstiții moți!

Din cameră. Azi s'au mântuit mai multe votări nominale rămase din ședința trecută. Deputații nu manifestă nici cel mai mic interes față de ședințele camerei și astfel președintele numai cu mare greutate îi poate aduna în sala de ședințe, pentru că asigură capacitatea de a hotări a camerei.

Acțiunea Italiei în Tripolitania. Guvernul italian a dat Porței asigurări, că nu urmărește decât scopuri economice în Tripolis și că nu va ridica pretenții teritoriale.

Se anunță din Londra, că în cursul zilelor viitoare, 8000 soldați vor ocupa Tripolisul în supraveghierea flotei italiene.

Marți seara, Golitti a sosit la Roma. Odată cu întoarcerea lui se va pune capăt atitudinii nehotărâte a guvernului italian în chestia Tripolitaniei.

CORRESPONDENȚE**DIN AUSTRIA****SCRISORI DIN VIENA**

Înțelegerea dintre cehi și germani, reconstruirea ministeriului. — Convocarea dietelor provinciale. — Demisia baronului Schönauich

Viena, la 2 sept. 1911.

Șanțele unei înțelegeri între cehi și germani au fost mici dela început. În zilele acestea s'au împuținat însă și mai mult, când au fost cunoscute planurile regentului Thun în privința aceasta. Contele Thun se teme, că toată acțiunea va eșua, în dată ce s'ar începe tratativele dintre cele două națiuni.

De aceea nici nu voia să între în detaliurile diferințelor, ci a propus, ca dieta provincială din Boemia să aleagă din sânul ei o comisie spre scopul acesta.

Aceasta comisie să fie apoi investită cu formularea punctelor de împăcare. Intenția lui Thun este ca în timpul lucrării acestei comisii, dieta provincială să poată lucra liniștit și să rezolve chestiile mai importante, indeosebi economice și financiare, cari sunt într-o stare deplorabilă. Mai ales ridicarea plății învățătorilor e de urgență, căci în mijlocul scumpetei generale starea acestora e într-o devădă vrednică de compătimit. Thun vrea așadar să abată atenția mulțimei dela meritul chestiunii, dela adevăratul obiect al înțelegerii, la punerea în atențiunea a dietei provinciale. Metodul ales de Thun pare potrivit și acceptabil în teorie. Dar când e vorba a pune în practică metoda sa, lucrul se schimbă în mod esențial. Germanii nu vreau să abdică de obstrucție până ce nu li se de găranță, că pretenziunile lor vor fi luate în considerare. Cehii iară resping orice încercare de a se discuta singur numai înțelegerea fără a li se da garanță referitor la ținuta lor viitoare în parlament. Ei cer înainte de toate fără privire la succesul tratativei, ca cabinetul să fie reconstruit astfel, încât influența lor să fie întărită. Prin punerea acestor condițiuni e foarte probabil, că încercările de împăcare inițiate de Thun vor suferi naufragiu încă

înainte de ce s'ar fi putut ajunge la un punct serios de înțelegere.

Înainte de sesiunea de toamnă a parlamentului, va avea loc încă o scurtă sesiune a dietei provinciale spre care scop s'a publicat deja rescriptul împărătesc. Dovadă despre situația puțin favorabilă din Austria este convocarea dietei provinciale abia în patru locuri, în Austria de jos, Boemia, Vorarlberg și Triest. Convocarea celei boeme se zice, că ar fi numai un experiment, despre rezultatul căreia domnește încă cea mai mare nedumerire.

În celelalte provincii n-a fost convocată de aceea, pentru că în urma conflictelor dintre diferitele partide nu este nici o nădejde pentru o activitate normală a lor.

În Galiția bunăoară stăpânește aceeași situație ca și în Boemia, între ruteni și poloni, unde de asemenea nu va fi pace până ce nu se va ajunge la o înțelegere durabilă între cele două popoare. Nefiind până acum nici cea mai mică șanță pentru o înțelegere, n'a rămas alta de făcut, decât să se amâne deocamdată convocarea dietei, unde și așa s'ar fi urmat numai scene furtunoase.

Tot astfel stau lucrurile și în Tirol, unde s'au dovedit zadarnice toate încercările de a împăca majoritatea germanilor cu minoritatea italienilor. Din simptomele acestea apare, că aceia cari perhoreschează instituția parlamentului central și pledează pentru lărgirea autonomiei provinciilor, nu

înțeleg îndeajuns de ce boală suferă statul austriac. Aceleași cauze, cari provoacă obstrucțiuni și crize în parlamentul central se arată a se ivi și în provincii.

Desvoltarea și consolidarea Austriei pe baza individualităților istorice și politice este imposibilă și pacea se va ajunge numai prin introducerea autonomiilor naționale, când apoi statul își va putea împlini toate îndatoririle atât în afară cât și înăuntrul său.

În fine a ajuns și criza din ministeriul de războiu latentă de atâtea vreme, la ultimul său stadiu.

Bar. Schönauich nu s'a mai întors dela concediul său și n'a luat parte nici la manevrele mari din Ungaria. Demisia lui trebuie privită nu numai ca căderea lui personală, ci mai ales ca falimentarea acelei tendințe din ministeriul, care se instăpânise acolo de un timp încoace.

Tendința aceasta s'a vădit mai ales în ținuta conciliantă față de aspirațiile maghiarilor, cari tindeau la îmbucătățirea armatei. Greșelile făcute în această privință trag cu mult mai puțin în câmp decât acele îmbunătățiri, ce le-a făcut referitor la organizația internă a armatei, cum e de pildă ameliorarea stării materiale a ofițerilor. Prin urmare demisia lui e bine primită de toate acele cercuri, cari au ținut la unitatea armatei, la care atentase în timpul din urmă bar. Schönauich.

Austriacus.

Litere - Arte - Științe**CRONICĂ VESELĂ****Din carnetul unui trubadur modern**

— Poezie ipermodernă —

Am să-mi răzbum, răzbum înfricoșat!
Plimbim, plimbim.
Iubita mea, perfida, m'a tradat!
Plimbim, plimbim.
Vreau s'o aduc, să zacă 'n cinstirim...
Plimbim...

Ce moarte-i dau? O moarte la minut?
Trară! Trară!
Vitriol, arsen? Din modă-au dispărut!
Trară! Trară!
Te 'ntreb acum, te rog pe d-ta...
Trară!

Am s'o omor c'un greu automobil!
Turlú! Turlú!
Ii dau să bea de-absint urât un chil!
Turlú! Turlú!
Nu este moartea cea mai mândră? nu?
Turlú!

Am să fi-o urc într'un aeroplan
Tam tam! Tam tam!
Și am s'o las să stea acolo-un an
Tam tam! Tam tam!
Să cadă-apoi, ce bucurie am!
Tam!

Fajul Cherubin

Florența: aspectul

Și acum mă chiamă Florența... Ea e în măsură să producă asupra „străinului”, poate, cea mai covârșitoare impresie între centrele cercetate ale Italiei. Totuș — abia am trecut prin ea.

Aici începe altă Italie. *Campagna romană*, cu Roma ei împreună, se poate confunda cu atâtea ținuturi din sud, atât prin clima cât și prin cerul și sărăcia lor — chiar și prin Italiani!...

Imaginea uriașelor clădiri înghesuite, a străzilor strănte și mardare, a soarelui tare ce nu întâlnește verdeță fugă, însă, cum intri în Florența

— și, între coastele așternute cu livezi și vii pe două maluri ale Arnolui, se ridică, în ținut bogat, un alt oraș... Oraș liniștit, cu piețe multe, cu străzi largi, curat și recoros, Florența își trădează, chiar numai prin acestea — tocmai fiindcă sunt rare în Italia — numele ei de Atenă...

Și, în adevăr, în Florența nu te alegi decât cu frumosul — și repede te deprinzi să-l cauți numai pe el. Chiar și din înfățișarea, din așezarea lui, din natura încunjurătoare, înțelegi că acest oraș, atâtea veacuri dearândul, trebuia să fie închinat *Frumosului*. De jur-impjur, o vegetație bogată și puteratică, parcă, dă navală din văile marginase spre albia Arnolui, dând ocol vîlelor fără număr ce se ivesc în cale — iar orașul e îmbrățișat de mândre grădini și parcuri recoroase. Verdețea însă pătrunde aici până în inima orașului, în numeroase curți, luptând cu raza arzătoare a soarelui și chemând în recoarea umbrei pe florentin...

Nici la mahalale nu mai ai impresia de adâncă mizerie ca la Neapol și chiar la Roma, iar în părțile mai puțin periferice, ca și pe lungarnurile (cheiul fluviului, palatele se înșiruie fără număr întrecându-se în măreție și frumusețe. Deasupra lor, cucerind înălțimi mult mai mari, stăpâneasc largurile cele câteva turnuri, între cari al Palatului Vechiu, al Domului și cupola uriașă a aceluiaș Dom.

În piața Signoriei e concentrată istoria Florenței. Aici zace și făptura uriașă întunecată a palatului vechiu, aici *loggia Lancknechtilor* Mediceilor, care a servit și de adăpost împotriva ploii și de tribună publică. Italianii, cari nu pot rosti orice imperechere de consonante și cari și cuvintelor de împrumut terminate în consonante le alătură o vocală, i-au zis întâi *Loggia dei Lanzi*, iar acum simplu „dei Lanzi”. Dacă, venind chiar din Roma — cu atât mai mult deadreptul din altă țară — ai pica în această piață, foarte bine ai putea să crezi că te găsești într'un muzeu și nu sub cerul liber, în preajma palatului vechiu. Albul marmorei și cenușul închis al bronzului răsăr împrejur în intruchipări ce dau viață acestei pieți liniștite: Fântâna lui Neptun, statuia equestă a lui Cosmo I de Mediceis, cele 9 statui antice și moderne din Lojă etc. Aici s'au întâlnit geniile puternice ale renașterii: *Rafael*, *Donatello*, *Orcagna*, *Michelangelo*; aici a fost ars călugărul îndrăzneț *Savonarola*: o placă de bronz însemnează locul.

Deși orașul Florența răsărise încă din timpul Etruscilor, el n'are anticitate și cea mai mare strălucire a lui se datorează veacurilor de mărire artistică. Florența trebuie, dar, cercetată în biserici și în palate; în mărețul Dom, acest S. Petru al ei, în care s'au întâlnit talentele arhitecturale, picturale și sculpturale cele mai vestite din mai multe

veacuri. Exteriorul lui, chiar și indeosebi fațada este o podoabă arhitecturală din cele mai bogate. Deși are și el numeroase statui, interiorul rămâne mai pe jos. Nu se impune decât prin uriașa cupolă a lui Brunelleschi, acoperită de picturile unui Vasari și alții. Chiar și numai ferestrele „campanile”-i sunt niște opere de artă.

În aceeași piață a Domului, în mijloc e și Baptistierul, cu bogate mozaicuri în interior. Dar ceea ce atrage, indeosebi pe privitor, sunt cele trei porți de bronz cari deschid intrările — împodobite cu baso-reliefuri, reprezentând scene biblice. Michelangelo văzând aceste capodopere nemuritoare ale lui Andrea Pisano în Lorenzo Ghiberti, s'ar fi exprimat că ele ar putea împodobi intrarea paradisului.

Dar între cele vre-o 10 biserici vestite, cari, fiecare au contribuția a 2—3 frunți ai renașterii, biserica S. Croce — panteonul Florenței — ocupă locul de întâiu. Așezată în vasta piață cu același nume și nu departe de albia fluviului, e o uriașă îngrămădire de marmore în stil gotic, pe cât de elegantă și de simplă în afară, pe atât de bogată înăuntru, prin urmele lăsate aici de marile talente. Pe o parte și pe alta, pe lângă ziduri, se înșiruie, pe marea întindere a acestui lăcaș, mormintele scumpe ale Florenței, monumente și statui cari cinstesc pe marii ei bărbați, busturi, statui alegorice, picturi, fresce — toate eternizând marile ei nume.

Afară în piață, e statuia impunătoare a lui Dante, a cărui „casă” se păstrează, încă, în apropiere.

Fiind zi de 1 mai mi-a fost dat să văd și o impunătoare sărbătoare a muncitorimii. La început mi se părea că întregă Florența e sindicalistă... Valul multimei, cu muzici în frunte și cu stegulețe roșii — bărbați și femei — curgea în ordine, pe mai multe străzi, spre piața Signorei — și nu se mai isprăvea.

Sărbătoarea o țineau și birjarii, singurii cari în Italia poartă joben, afară poate de cei din nord, cari sunt mai bântuiți de gravitatea germană.

Romulus Clifec.

Medicina

Laringo- și vinologia a început a se emancipa ca specialitate independentă între științele medicale numai după rezultatele frumoase ce au încoronat cercetările unor savanți, cari au deschis acum 50 ani, căi noi pentru studiarea acestei părți a organismului. La 1880 a putut fi ținut primul congres internațional la Milano, care însă pare a fi fost pripit, căci n'a fost urmat de al doilea decât cu 28 ani în urmă, care a avut loc la 1908 în Viena, prezidat de celebrul profesor dr. Chiari, dela clinica din Viena. Al treilea s'a ținut acum la Berlin, condus de profesorul dr. B. Fränkel de acolo, în prezența unui număr însemnat de specialiști. România a fost reprezentată în comitetul congresului prin d. dr. Costiniu, care a cetit în una din ședințe și un raport despre procedura întrebuitată în România pentru combaterea vegetațiilor adenoidice în școlile primare, și a fost ascultat cu mult interes.

În legătură cu congresul a fost aranjată o expoziție științifică, ca ilustrare la cele două materii principale ce erau considerate ca probleme puse înaintea acestui congres: fonetica experimentală în raportul său cu laringologia, apoi broncho- și esofagoscopia. Deosebit de partea aceasta a fost parte bogată în referate și comunicări, prezentări de aparate noi, care permit o privire directă în tracheă (canalul respiratoric) și în esofag (canalul prin care se introduce hrana în stomac) până în stomac (gastroscopie), și facilitează astfel diagnoza, iar de altă parte face cu mult mai ușoară și sigură extracțiunea obiectelor înghițite ce împedecă respirarea ori trecerea hranei, ce totdeauna

era riscat; (un despărțământ al expoziției a fost rezervat obiectelor, de cea mai diferită natură, scoase astfel). Aparatele se perfecționează mereu, pentru că inducerea lor să nu fie anevoioasă, și în scurt timp gastroscopia va avea urmări excelente, făcând de timpuriu posibilă recunoașterea afecțiilor la stomac, spre exemplu acelor cancerose încă în stadiile prime.

Între cele 130 conferințe au fost din toate ramurile acestei științe, urmate apoi de debateri libere. Frumoasă discuție a fost despre metoda de a opera hipofiza. În loc de trepanarea craniului, dr. Hirsch (Viena) recomandă procedura endonosală (Schloffer), cu care a obținut în 9 cazuri din 12 rezultate favorabile. Dr. Chiari anunță că acum experimentează cu o procedură nouă, care îi pare mai avantajoasă decât celelalte două, deși n'a aplicat-o până aci decât în două cazuri.

Proximal congres va fi împreună cu cel de etologie în Copenhaga la 1915.

DR.

CĂRȚI ȘI REVISTE

O carte de folos pentru popor. A apărut acum în ediția a doua în editura W. Krafft din Sibiu „Advocatul poporal” de dr. Dionisie Moldvoan, avocat în Sibiu.

Cartea este în mărime de 8° mare, tipărită cu litere mari, legibile. Conținutul 384 pagini. Are următoarele capitole:

Drept cetățenesc. Dreptul familiar. Drepturile de posesiune, proprietate, servitute și apărarea lor. Legea industrială. Dreptul obligatoric. Despre testament. Despre afaceri cambiale. Despre procese și purtarea lor. Ajutor gratuit în afaceri de drept. Despre dări. Pilde pentru facerea diferitelor documente.

Cartea aceasta e scrisă într-o limbă ușor de înțeles pentru toți cărturarii și poate servi de bun îndreptar în toate afacerile de drept. Ea n'ar trebui să lipsească din casa nici unui preot și învățător.

Prețul broșurei cor. 2'50, legată în pânză cor. 3'50. Comandele se fac mai bine și mai ieftin prin asignațiunea poștală; pentru porto poștal sunt a se mai adăoga 20 de fil. la prețul cărții. La 10 exemplare editorul dă 1 exemplar gratuit.

Au apărut:

* Știi românește? observări asupra limbii cum se scrie astăzi la noi, — un volum de 160 pag. de Ion Gorun, — Prețul 1'35. — Depozit general la autor, București, str. Zece Mai 3.

* Povestea trăznetului, povestire frumoasă de talentatul povestitor Ion Dragoslav. Un volum de 128 pag. apărut ca nr. 18 din biblioteca „Lumina”. Prețul 30 bani. — Depozit general la „Librăria Nouă” București, Calca Victoriei 78.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10. Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

INFORMAȚIUNI

Arad, 15 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, scădere în temperatură, vântului și la vest ploi.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, răcoare, vânturi, în multe părți ploi.

Temperatura la amiază a fost de 27'8 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octomvre	Cor. 11'00
Grâu pe aprilie 1912	„ 11'90
Secară pe octomvre	„ 10'09
Secară pe aprilie	„ 10'48
Cucuruz pe septemvre	„ —
Cucuruz pe maiu 1912	„ 8'23
Ovăs pe octomvre	„ 9'39
Ovăs pe aprilie 1912	„ 9.61

Un tip

Nu e simpatie nimănui, și de aceea pe mine mă interesează tipul, ba tocmai antipatia de care e înconjurat mă face să-l privesc cu oarecare compasiune.

Totul în acest tip e exteriorizare, e poză, e aplomb. Ce exteriorizează el?

Prin ce caută să înșele pe alții de ceea ce nu e în realitate?

Apropiati-vă și admirați-l.

În primul rând capul.

Un cap jumătate de veridică, jumătate de uistiti.

Bărbații sunt proeminenți și dela jumătate răsfrați cu bruschețe, semănând cu aceea a babelor de 70 ani.

Ochii mici ca de moluscă, care oricâtă mobilitate ar desvolta, rămân totuși fără expresiune. Fața, masca, are multă mobilitate însă. Când vorbește, totul în acest om intră în mișcare: ochii, obrazii, bărbia, omoplatele, brațele, picioarele, afară de inteligență, care e mai leneșă.

Dealtmăntrelea se confirmă principiul psihofiziologie: vorbele multe și neînțeleșibile, au neositate, spre a căpăta o expresivitate, de multă gesticulație.

Intotdeauna e în „societate”. El are veșnic tonul ridicat și rade șgomotos, cu gura, cu maxilarele, cu tot corpul. Ar părea un om fericit. De ce rade el? De propriile lui povestiri, pe cari le vinde drept spirite originale.

Cei asemănători sie-și rade, pentru că răsul e contagios. E momentul psihologic de a-ți arunca privirea asupra tipului.

El a luat o poziție cuceitoare: picior peste picior, cu capul răsturnat pe spate, cu abdomenul scos înainte ca la brotăcei și cu mâinile face un exercițiu complicat, — le ridică în sus, iar le lasă în jos până la pământ, în vreme ce capul i-se bălăbănește în toate direcțiunile, așteptându-te, ca din moment în moment să-l întoarcă drept în spate, ca lupii.

Cum zărește o „coniță” își schimbă brusc atitudinea. Se scoală, afectând oarecare „nonchalance”, în timp ce un zâmbet i-a brăzdat fața în zig-zag, scoțând bărbia într-o proeminență mai evidentă. Ca o felină se apropie de „victima” sa.

Nu are totuși aerul unui don-Juan, mai repede al unui Gerodel de răscurci, însă mai manierat și discret. Totuși, el nu exercită această misiune. El lucrează pentru el, pentru patima de a cuceri, de a număra victime cât de multe la activul său. Are multe aventuri galante, — mi-a zis într-o seară.

— Nu ți-e teamă, că la un moment dat poți să intri în bocluc?

Tipul mă privi cu milă. El îmi aruncă o privire a la Charles Temerarul.

— Mie nu mi-e teamă niciodată! Eu știu să pui la locul lui pe cel mai îndrăzneț și mai mușchiulat individ!

Il admiram, căci rassa din care face parte, nu prea a dat și da dovezi în ce privește curajul.

Dar, vai, nu a trecut 5 minute și luându-se după o „superbă damă”, l-a încolțit într-o piață publică soțul acelei dame, care i-a administrat o lecție de „jiu-jitzu”, combinată cu câteva adrese de box. A doua zi a continuat totuși cu „cochetele sale”, cu sfidările sale, cu rodomon-tadele sale și mai cu seamă cu spiritele sale.

Floridor

Ioan Maioreșcu. Din o regretabilă greșală în numărul nostru de ieri s'a omis indicarea, că frumoasa dizertațiune, a cărei publicare s'a început în foiletonul nostru de ieri, e scrisă de distinsul nostru literat, d. dr. Iosif Popovici, profesor agregat din limba și literatura română la universitatea din Budapesta. Această dizertațiune a fost comunicată cu graiu viu de d. dr. I. Popovici, în ședința festivă a secțiunilor literare-științifice ale

Asociațiunii, care s'au ținut în 16-29 august în Blaj.

Vlaicu la Brașov. Sborul d-lui Vlaicu la Brașov e fixat pe duminică 11-24 sept. între orele 4 și 6 după amiază, pe locul stupinei d-lui Steriu din apropierea Săn-Petrului. Mașina de sburat a d-lui Vlaicu va sosi marți, săptămâna viitoare la Brașov și va fi expusă spre vederea tuturor în zilele de mercuri, joi, vineri și sâmbătă în sala cea mare din curtea otelului „Europa” în strada vămii.

Prețurile pentru intrarea la locul de sburat s'au fixat în următorul mod: Locul prim 8 cor., locul II. 5 cor., locul III 2 cor. și locul IV 1 cor. Zilele aceste se vor împărți prin toate comunele apeluri și afișe, în cari se vor spune toate amănuntele.

Reuniune de înmormântare. Ceeace de mult ar fi trebuit să fie în Curtici, azi s'a implinit. La stăruințele preotului Ioan Nicorescu, ajutat de învățătorii locali, locuitorii români din Curtici s'au înscris 300 membri ordinari pentru înființarea unei reuniuni de înmormântare.

La 28 august v. 1911 s'a ținut adunarea pentru compunerea și votarea statutelor. La convocătorul preotului amintit, membrii s'au prezentat în număr frumos, cărora numitul preot le-a vorbit despre scopul întrunirii.

Adunarea aclamă președinte pe preotul Ioan Nicorescu, care este inițiatorul acestei instituțiuni atât de folositoare pentru popor, iar notari pe învățătorii Mihail Dragos și Ioan Cioara. Președintele prezintă un proiect de statute care se cetește și explică membrilor și adunarea primește acele statute cu însuflețire.

Reuniunea se înființează cu 300 membri, mulți cu stare foarte bună, cari doresc și pe această cale sprijinirea celor săraci. Taxa de înscriere e 2 cor. 40 fil.; după fiecare caz de moarte se solveste 40 fil. și ajutorul ce să dea pentru înmormântare e de 80 cor. care crește după fiecare sută de membri cu câte 20 cor. După 200 cazuri de moarte plătite se sistează orice plătire. Se pot înscrie membri și din alte comune. D-zeu să fie cu reuniunea noastră din care sperăm că vor răsări alte multe lucruri bune: de luminare și ajutor pentru poporul din Curtici. Coresp.

Concurs. Pentru ocuparea alor 10 locuri libere (locuință gratuită) în internatul „Petran” administrat de despărțământul Cluj al „Asociațiunii” sunt a se înainta cererile până la 23 septembrie n. 1911 la adresa subscrisului secretar.

Cererile vor fi provăzute cu următoarele documente:

- Indice sau atestat de maturitate;
- Atestat despre starea materială proprie și a părinților, precum și despre numărul membrilor familiei;
- Declarațiune dacă petentul are vre-un ștăpindu sau nu.

Condițiile particulare sunt a se vedea în regulamentul afișat la internat.

Pentru comitetul despărțământ. Cluj al „Asociațiunii”.

Cluj, 12 septembrie 1911.

Dr. B. Basiota,
v.-președinte.

Dr. Valentin Poruțiu,
secretar.
Cluj, Deak Ferencz-u. 44.

Arestarea a doi aeronauți germani în Franța. Autoritățile franceze au arestat în apropiere de Ledau doi aeronauți germani cari au plecat duminică din Frankfurt pentru a întreprinde o călătorie științifică.

Unul din ei a reușit să scape, celalalt deși a depus suma de 600 mărci la vamă, a fost reținut timp de 26 de ore până la dezvoltarea plăcilor fotografice ce s'au găsit la dânsul, și nu a fost pus în libertate decât după ce au fost cercetate fotografiile.

Accidentul unui aviator. Din Versailles vine știrea, că sublocotenentul Chauterd, stagiar la școala de aviațiune militară din Villa Coublay, a făcut mercuri seară un sbor, dar la coborire a căzut și a fost ridicat cu șira spinărei ruptă.

Răsvărire militară în Boemia. Mercuri seară a sosit vestea gravă la Viena că în lagărul militar dela Neubenatek (Boemia) o companie a re-

gimentului 102 de infanterie s'a răsvărit în contra ofițerilor, omorând un căpitan și doi locotenenti.

Mai multe escadroane de cavalerie au înconjurat compania răsvărită, transportând-o în căzarma din Praga.

În Praga emoția produsă de aceste fapte e foarte puternică. De ascemenea și la Viena senzația a fost colosală.

Autoritățile militare refuză ori-ce informație. Directorul poliției a comunicat ziarelor că dacă vor publica ceva în această chestiune vor fi confiscate.

Până acum știrea aceasta nu a fost confirmată, dar nici nu a apărut vre-o desmințire oficială asupra celor petrecute.

Conflictul pentru Maroc. Cambon a primit ieri instrucțiunile guvernului francez, cu privire la răspunsul ce va avea să dea propunerilor Germaniei.

După aceasta va intra din nou o scurtă pauză, deoarece se crede, că Cambon va trebui să ceară din nou instrucții pentru tratativele următoare.

După ziarul „Temps”, Cambon va răspunde conform instrucției sale la toate întrebările puse de Kiderlen-Wächter.

Presa guvernamentală vestește, că ar fi înlăturate toate piedecile, cari stau în calea încheierii unei înțelegeri.

În Luneville s'au lătit ieri zvonuri, că un detașament de ulani ar fi trecut granița, și că între armata franceză și germană s'ar fi întâmplat ciocniri.

Deși prefectura și alte ziare au desmintit în mod categoric aceste știri, ele au stărnit totuși în toate straturile societății mari temeri.

În Belgia și Olanda se fac mari pregătiri de războiu, guvernul a dat poruncă, ca toți soldații, cari erau să fie eliberați acum, să fie reținuți.

Tot astfel s'au făcut mari comande de muniții de războiu.

„Vossische Zeitung” publică știrea senzațională că crucișătorul german „Berlin” a fost rechemat dela Agadir și va fi înlocuit printr'un vas de războiu al unei puteri neutre, probabil Austria. Misiunea acestui vas va fi să apere pe europenii din această parte a Marocului.

În loc competente se desminte știrea cu privire la rechemarea crucișătorului „Berlin” dela Agadir.

Abia azi se află că înaintea plecării la manevrele din Kiel, moștenitorul tronului austriac, arhiducele Francisc Ferdinand, a avut o lungă convorbire cu cancelarul Bethman Holweg în chestia marocană.

Se crede că nota de răspuns a Franței va sosi la Berlin la sfârșitul săptămânei și că nu va mai fi nevoie de un nou răspuns din partea Germaniei.

Svonurile neliniștitoare, după cari rezerviștii marinei vor fi reținuți mai mult ca altădată se desmint.

Rezerviștii vor fi concediați ca de obicei în a doua jumătate a lunii septembrie.

Un comunicat oficial anunță azi că răspunsul Germaniei în chestia marocană a sosit ieri la Londra.

Nota produce senzație pentru că Germania recunoaște protectoratul Franței, dar leagă această concesțiune de comenzațiune de natură a îngreuija primirea notei.

Ziarul „Matin” anunță că nota de răspuns a guvernului francez la nota Germaniei va fi concepută în termeni foarte serioși. În acest răspuns guvernul va respinge tot ce atinge direct sau indirect supremația Franței și se va declara dispusă a acorda numai concesțiuni de mâna a doua.

La sfârșitul acestei săptămâni va avea loc un consiliu de miniștri sub prezidenția lui Fallieres care va stabili în mod definitiv răspunsul Franței la nota Germaniei, așa că ambasadorul Cambon se va afla sâmbătă sau duminică în posesiunea textului acestui răspuns.

Greva din Comănești (România). Zilele trecute o grevă a izbucnit la fabrica de chereștea Göetz din Comănești, județul Bacău.

Iată amănunte, complete asupra cauzelor grevei precum și asupra modului cum sunt tratați greviștii:

Lucrătorii dela fabrica aceasta au de îndurat

un regim insuportabil. Sunt prost salariați, lucrează ore multe și accidentele ce le sufăr în timpul muncii nu le sunt răsplătite.

Săptămâna trecută lucrătorii s'au întrunit din nou și au hotărât să se pună în grevă pentru ca astfel să obțină satisfacerea revendicărilor lor. Ei și-au ales un comitet al grevei și au alcătuit un memoriu cuprinzând cerințele lor, pe care l-au înmănat d-lui Bizonis, directorul fabricii.

Cererile greviștilor sunt următoarele:

- 1) Reducerea orelor de lucru dela 13 la 12 pe zi;
- 2) mărirea salarelor cu 30 la sută;
- 3) La fabrica aceasta lucrându-se zi și noapte, greviștii cer să li se acorde dimineața la orele 8 o jumătate de oră repaos, iar la orele 12 noaptea o oră;
- 4) În zilele de duminică și sărbători lucrătorii să obțină libertatea mai de vreme cu o oră ca în celelalte zile.

Mai mulți țărani au fost crunt bătuiți de jandarmi și înaintați parchetului de Bacău.

Greviștii, în majoritate săteni din partea locului, prin violență sunt forțați să reîntre în fabrică...

Faptele acestea au provocat o vie agitație printre țărani de aci, cari se văd nedreptățiți și terorizați pentru că revendică drepturile lor.

Urmărirea lui Pantelimon. „Adevărul” primește dela corespondentul său următoarele: „Sosesc acum dela muntele Rusu unde se află stâna pe care o vizitează des Pantelimon. Călugărul Atanasie se află sub supravegherea a patru jandarmi. Am reușit totuși să am o vorbire cu dânsul.

Am putut afla aci, că a două zi după vizitarea stânei mănăstirii din Neamț, Pantelimon s'a dus la scânca Halauca. În momentul sosirii banditului se aflau acolo 12 oameni, doi ciobani și 10 țărani veniți să aleagă oi.

La sosire Pantelimon a tras un foc în aer și-a strigat: „La pământ cu toții!” Țărani înspăimântați s'au supus. Pantelimon s'a desbrăcat de sumanul său învechit și l-a lăsat la stână, luând în schimb un suman bun al unui locuitor.

Jandarmii au reușit apoi să prindă nunai sumanul lui cel vechiu, pe care l-au dus trofeu la secția din Vânători.

Primarul din comuna Vânători însoțit de doi agenți în haine țărănești au plecat în urmărirea banditului, care după cât se crede, se ascunde la Stănișoara din județul Suceava.

Ciobanii, cari au văzut pe Pantelimon dez-mint versiunile autorităților, după care banditul ar fi slab, prăpădit și flămând.

Ei susțin din potrivă, că Pantelimon pare voinic și plin de energie, și că le-a declarat, că dacă jandarmii se vor mai ținea de urma lui, își va întoarce cojocul pe dos, și îi va face să se întâlnească cu scârbă în drum.

Mare incendiu la Anvers. Se anunță din Anvers, că marți dimineața la orele 6 un mare incendiu a izbucnit acolo, în port.

Au fost distruse multe depozite de lemne.

Pericolul era mare, din cauza vântului puternic.

Pagubele sunt colosale.

Holera în România. Al 9-lea caz mortal. Marți la ora 6 a sucombat în spital încă o femeie bătrână adusă aseară din Brăila bolnavă de holera. Acesta e al 9-lea caz de holera.

Un locuitor din str. Ștefan cel Mare Nr. 480, îmbolnăvindu-se cu simptome de holera a fost internat în pavilionul de izolare.

Deasemenea au fost izolate mai multe persoane, cari au venit în contact direct cu bolnavul. Aceste persoane sunt în număr de patru.

Analiza bacteriologică făcută la laboratorul din localitate a constatat, că al 6-lea caz suspect din Brăila, acela al morții unui turec din mahalaua Cetățuia, este de holera.

Aviațiunea în armata română.

Aviațiunea în armata română face progrese îmbucurătoare. În vederea manevrelor zilnic se fac experiențe de sburat de către primii ofițeri aviatori. În timpul manevrelor se vor face anume recunoașteri și trasmiteri de ordine pe cale aeriană cu toate aparatele de sburat existente la noi și anume două aparate „Blériot”, dintre care unul tip militar pilotat de către principele G. V. Bibescu și altul tip „La Manche” pilotat în mod succesiv de dnii locot. Capșa

și Zorileanu din cavalerie; două biplane „Farman” tip militar și pilotate de domnii lt. Negrescu și sub-locot. Protopopescu și în sfârșit monoplanul „Vlaicu II”, pilotat de însuși inventatorul lui, dnul inginer Aurel Vlaicu.

Ministerul de războiu, tot în vederea exercițiilor aviatice militare, la manevre a comandat un nou monoplan „Bleriot” tip militar pentru două persoane și cu un motor de 70 cai putere. Acest aparat a și fost expedit în țară prin îngrijirea dlui locot. Zorileanu, care a obținut la Etampes brevetul de pilot pentru monoplanele „Bleriot”. Dacă noul aparat va sosi înainte de manevre, pilotarea lui va fi încredințată principelui G. V. Bibescu.

Convocare. În virtutea §-ului 23 din statute prin aceasta convocăm adunarea generală a *Reuniunii învățătorilor români greco-catolici din ținutul Lugoșului*, la Parța pe zilele 21 și 22 septembrie et. n. 1911, când se va săvârși și actul sfințirii bisericii din Parța, de către p. s. s. episcopul Lugoșului dr. Vasile Hossu.

Programul: Ședința I. Joi în 21 septembrie (sărbătoarea Nașterii preac. V. Maria) a. m. Participarea în corpore la sf. liturgie, în decursul căreia membrii reuniunii se vor împărtăși cu sf. taină a cuminecării. După săvârșirea sf. liturgii, în școala gr. cat. deschiderea adunării generale. Constatarea membrilor prezenți. Raportul comitetului central. Alegerea comisiunilor pentru: a) examinarea raportului general; b) cenzurarea rațiunilor pe 1910 și a proiectului de buget pe 1912; c) raportul bibliotecarului; d) înscrierea membrilor și încasarea taxelor. Citirea dizertației: „Momentozitatea educației morale” de dl. Iuliu Pop, inv. în Gherliște; event. propunerea unei alte lecțiuni. Prânz comun. Ședința II. Propunerea lecțiunii: „Substantivul propriu și comun” de doamna Ana Mărginean, inv. în Gherman. Propunerea lecțiunii: „Multiplicarea cu numărul 5” de dl. Candid Gliga, inv. în Tirnova. Propunerea temei: „Aratul și sămănatul”, lecțiune din învățământul intuitiv pentru cl. I, de doamna Olivia Stanciu, inv. în Budinți. Dacă timpul va permite vor propune lecțiuni și următorii domni: C. Deciu, Sim. Bogdan, I. Ignățel și alții, cari au prezentat teme. Toți aceia au să fie pregătiți pentru de a propune lecțiuni. Critica dizertației și a prelegerilor practice. Conferirea unui premiu. Ședința III. Vineri în 22 septembrie la orele 8 1/2 a. m. Raportul comisiunilor examinate în I-a ședință. Votarea bugetului pro 1912. Eventuale propuneri.

Sfințirea școlii din Sântindreș. Comitetul parohial gr.-or. român din Sântindreș invită la sfințirea școlii care va avea loc la 8(21) sept. 1911. Programul: La orele 8 a. m. serviciul divin. La orele 10 a. m. sfințirea școlii. La ora 1 p. m. prânz comun, taxa de persoană 3 coroane. La orele 3 p. m. despărțământul „Asociațiunii” Deva își va ține adunarea cu prelegeri populare. La orele 4 p. m. petrecere pentru popor. La orele 8 seara concert, binevoitorul concurs a reuniunii rom. de cântări din Orăștie, în folosul fondului școlar.

Programul concertului: „Trompetele răsună”, marș de Muzicescu, cor mixt. „Cine m'aude cântând”, doină, cântată solo de doamna Marița Vesilca. a) „Măesrți și Plugari”, de H. Kirchner, cor mixt. b) „Coasa”, cor mixt, de I. Vidu. Solo de bas, de Nicolae Demian. a) „Luminița” și b) „Pentru mândra mea Ileană”, coruri mixte de A. Bena. „Hora”, cor mixt de G. Dima.

Rectificare. Corespondența noastră din Blaj ne roagă să-i publicăm următoarea rectificare:

În corespondența mea „Din Blaj” publicată în nrul din 9 sept. c. al „Românului”, s'au strecurat — din nebagare de seamă — unele erori pe cari — în interesul adevărului și spre liniștirea celor interesați, îmi țin de strictă datorință a face cuvenitele rectificări:

Nu-i adevărat, că s'au predat exponentelor covoare sfârticate și mănjite, după cum se plângeau unele femei, ci acele — dupăcum m'am informat ulterior, din izvor absolut autentic, au fost numai în număr de 3, iar prezidiul expoziției le-a și plătit îndată după prețul fixat;

nu-i adevărat, că damele din Blaj au dus covoare și alte țesături pe acasă, ci acelea, cari nu au fost expuse, erau așezate într-o odaie din

nemijlocita apropiere a saelor unde au fost expuse obiectele, pentru expoziție și asta s'a făcut parte din motivul, că nu mai era loc, parte nu au corespuns scopului.

În ce privește țesăturile damelor ce au fost expuse, e adevărat, că nu dânsule le-au lucrat, dar țesutul s'a executat după gustul și modelul arătat de d-lor, și abstrăgând dela asta, damele din Blaj și jur au fost rugate cu insistență, ca să expună obiectele mai frumoase, ce formează proprietatea d-lor, fără a se lua în vedere, dacă acele au fost lucrate de d-lor.

După cari — cu excepția unor greșeli provenite fără vina dânselor, ceea ce de altfel și d-lor au regretat, grăbesc a aduce aceste la cunoștința opiniei publice din Blaj și jur, cu atât mai vărtos, că ulterior am aflat din izvor absolut sigur, că cele mai sus amintite nu corespund adevărului, ceea ce de altfel și eu în corespondența din chestiune am amintit, că mă exprim cu toată rezerva. Blaj, 14 sept. 1911.

Correspondent.

Vlaicu la Orăștie. „Libertatea” scrie: Pe duminică după zborul dela Brașov, pe 1 octombrie n. românii din Orăștie l'au invitat pe d. Vlaicu să vină să sboare și aici, ca noi, ceice l'am văzut ridicându-se dela pământ cu mașina sa cea de ață și trasă de feciori, să-l vedem acuma și cu adevărata mașină, trasă de puterile motorului și spintecând aerul pe întrecere cu șoimul. Așa avem știre, că d. Vlaicu va veni pe 1 octombrie la Orăștie și va zbura. Și aici se fac toate pregătirile, ca zborul să aibă loc în fața unui public numeros și bine rânduit.

— Vestim, că de altfel, pe aceeași zi are loc la Orăștie și un mare concert, dat de „Reuniunea română de cântări” de aici, în sala cea nouă a hotelului „Central”. Astfel lumea va avea titlu îndoit de a veni la Orăștie: ca să vadă zborul lui Vlaicu și să asculte un frumos concert.

Stolypin se va retrage din postul ce ocupă. Din Petersburg vine știrea, că prim-ministrul Stolypin se va retrage incurând și va fi numit conte și guvernator general în Caucaz în locul prințului Woroncef Baskov.

În locul lui va fi numit prim-ministru actualul ministru de finanțe Kokovzev.

Un balon deasupra forturilor dela Metz. Un balon care trecea pe deasupra forturilor dela Metz a fost reținut de autoritățile fortului.

Persoanele cari se aflau în balon au fost reținute timp de 8 ore și apoi puse în libertate în urma ordinului guvernatorului fortăreței.

Vizita Țarului la curtea belgiană. În timpul călătoriei pe Marea-Mediterană, Țarul va face o vizită la curtea belgiană.

Nenorocire pe cale ferată. O nenorocire s'a întâmplat la Soroksár, în Ungaria, în apropiere de gară. Trenul a surprins pe linie faetonul unui lăptar în care se aflau 3 persoane. Faetonul a fost sfărâmat în bucăți, iar cei trei lucrători aruncați la o mare distanță. Unul din ei anume Gabriel Csermák a fost omorât pe loc. Ceilalți doi au fost ușor răniți.

Gravul accident al unui aviator. Din Stockholm se anunță, că aviatorul suedez Ask a căzut cu aeroplanul dela o înălțime de 50 metri și a fost prins sub aparat. În stare disperată el a fost transportat la spital.

Greva din Bilbao. Din Bilbao se anunță, că situația la minele de cărbuni din „Minet” și la centrele industriale din împrejurimile orașului Bilbao nu e satisfăcătoare: munca a fost cu desăvârșire oprită în întregul basîn minier și în fabricile din acest ținut.

Greva s'a întins și la căile ferate. Minierii au asvârlit în aer cu dinamită podul căii ferate din Oviedo spre a nu permite transportul cărbunelui dela o mină unde munca nu s'a oprit până acum.

Din Madrid vine știrea, că la Bilbao a fost proclamată starea de asediu.

Un inventator sărac. Charles Rogers, un mecanic din Chicago, de mulți ani lucrează la un motor care să nu fie pus în mișcare nici cu aburi, nici cu electricitate, ci cu aer.

Dar fiind sărac și bătrân a publicat într'un ziar, că ar dori ca vr'o familie miloasă să-l primească să locuiască ca să nu mai plătească chirie și astfel să-și poată isprăvi invenția.

După apariția ziarului 30 de familii din Chicago l'au invitat să meargă la ele, ba unele i-au făgăduit și întreținerea, astfel, că bătrânul va lucra nesupărat la invenția lui.

Acum inventatorul desigur se gândește la ce familie să între pensionar, caci sunt prea multe propuneri.

Ar trebui să le ceară chiria în bani și așa ar putea avea o frumoasă leafa lunară.

Vizita perechei imperiale ruse la Atena. Dacă sănătatea țarinei o va permite, perechea imperială rusă, va face o vizită Curții regale din Atena cu prilejul călătoriei pe Marea Mediterană.

Naufragiul unui yacht. Din Petersburg vine știrea, că cunoscutul sportman Ludvik, făcând o excursiune cu yachtul său, însoțit de fratele său, soția acestuia, un cumnat și un student, a fost surprins de o furtună teribilă în apropiere de Kronstadt.

Yachtul s'a înecat.

Un vapor, care se afla în apropiere, nu a putut salva decât pe student și un matelot.

Ceilalți au pierit în valuri.

Arestările și perchizițiile din Moscova. La Moscova a fost arestat cunoscutul socialist Rykow, care a fugit de curând din Serbia.

La perchiziția ce i-s'a făcut, s'a găsit o listă cu 48 de adrese.

S'au făcut apoi numeroase arestări. Între cei arestați se află o fiică a consilierului de stat Rubik, o studentă în medicină, editorul unui ziar și un șef socialist.

În timpul perchizițiilor ce au urmat s'au confiscat 11.000 broșuri socialiste.

Atentat în contra ministrului Stolypin. Din Petersburg vine știrea, că ieri seară în decursul reprezentației de gală organizată în teatrul orășnesc din Kiew în onoarea perechei imperiale ruse, care petrece act, candidatul de avocat Bagrov a săvârșit un atentat în contra primului ministru Stolypin. După știrile prime Bagrov a pușcat de douăori asupra lui Stolypin, pe care l-a rănit foarte grav.

O telegramă sosită seara târziu din Kiew aduce următoarele amănunte asupra acestui atentat:

În ziua penultimă a petrecerii familiei țarului la Kiew în teatrul orășnesc s'a organizat o mare reprezentație de gală, la care au putut participa numai aceia, cari au fost invitați la aceasta. În ciuda măsurilor luate de autoritățile atentatorului Bagrov i-a succes totuș să străbată în teatru.

Reprezentăția de gală a decurs în cea mai mare liniște. Familia țarului privea din lojă. În loja vecină ședea Stolypin cu câțiva membri marcanti ai autorităților din Kiew. La sfârșitul reprezentației, când fiecare grăbea la garderobă, în marea înghesuală atentatorului i-a succes să ajungă în foier în apropierea primului ministru Stolypin. Dela trei pași îndepărtare atentatorul a slobozit două focuri de revolver asupra ministrului. Ministrul Stolypin plin de sânge a căzut la pământ. Îngrijitorii teatrului au grăbit la ministrul Stolypin și imediat au raportat țarului, care tocmai voia să părăsească teatrul. Vestea aceasta a atins foarte dureros pe țarul Nicolae, care în ciuda admomierilor celor din anturajul lui s'a dus la primul ministru, care zăcea jos în nesimțire, și personal a dispus să fie transportat Stolypin la locuință și să fie chemați medicii. În timpul acesta poliția a prins pe atentatorul. Poliția numai foarte greu a putut să-l scape pe Bagrov din mâinile publicului, care voia să-l linșeze.

Starea primului ministru e foarte gravă. Medicilor li-e teamă, că el va muri din pricina rănilor grave.

Nenorocire la manevrele din Saxonia. La manevrele din Saxonia s'a întâmplat marți o mare nenorocire.

În timpul unei recunoașteri a patrulei la Pyna pe Elba s'au înecat un subofiter, 10 soldați și trei cai din regimentul de ulani Nr. 17.

Opt cadavre au fost pescuite. Celelalte trei nu au putut fi găsite.

In căutarea Giocondei. Svonul, că „Monna Lisa” ar fi fost găsită la un hotel din Brema s'a născut prin faptul, că la acest hotel există o copie franceză veche, dar foarte reușită a celebrului tablou.

Poliția din Paris a fost silită să reînceapă cercetările în afacerea furtului dela Luvru, în contra unei bande pariziene care se ocupă cu furturi în biserici și care e cunoscută sub numele de banda Tomas.

Există o declarație după care un deținut s'ar fi lăudat față de un membru al acestei bande că are gazdă fără plată la Luvru și în muzeele statului.

E vorba de un deținut anume Rewes care cunoaște bine situația la Luvru.

Poliția crede că se află pe urme sigure.

Nou record de înălțime în aviațiune. S'a scris aci că francezul *Rolaud Garros* s'a ridicat cu monoplanul său (sistem Blériot, motor Gnome, cu zenith) la înălțime de 4250 metri și a întrecut astfel deodată cu 900 m. recordul de 3350 stabilit înainte cu o lună de căpitanul Felix, la Etampes. Lista ce urmează, a recordurilor de înălțime ajunse până acum ilustrează înveredat progresul rapid ce a făcut aviațiunea în acești doi ani:

Datul: Locul: Pilotul: Aparatul: Înălț. în m.

In 1909:
19 Nov. Châlons Latham Antoinette 410

In 1910:
7 Ian. Châlons Latham Antoinette 1000
12 „ Los Angeles Paulhan Farman 1269
3 Iulie Atlantic City Brookins Wright 1904
11 aug. Lanark Drexel Blériot 2052
29 „ Le Havre Morane „ 2100
3 sept. „ „ „ „ 2582
8 „ Issy „ Chavez „ 2680
1 oct. Mourmelon Wynmalen Farman 2780
31 „ New-Jork Johstone Wright 2954
24 nov. Philadelphia Drexel Blériot 3038
9 dec. Pau Legagneux Blériot 3100

In 1911:
9 iul. Mourmelon Loridan H. Farman 3200
5 aug. Etampes Căp. Felix Blériot 3350
4 sept. Paramé Garros Blériot 4250

Petrecere populară în Sibia. *In cinstea iubitului nostru aviator Vlaicu se va da în Sibiu, duminică la 17 septembrie a. c. st. nou, după zbor o petrecere populară cu dans, în pavilionul „Hermannsgarten” (strada Șaguna nr. 9. vis-a-vis de casele „Astreii”) la care invită cu toată dragostea pe toți românii de bine. Comitetul aeronautic aranjator.*

Un vas spaniol la Agadir. O corespondență anunță din Paris că un vapor misterios spaniol s'a

ivit în portul Agadir și a ancorat lângă vasul german „Berlin”.

Doi ofițeri ai vasului de războiu german s'au dus pe bordul vaporului spaniol unde au rămas mult timp. Spaniolii susțin că au venit la Agadir pentru a cumpăra ouă și păsări; aceasta nu pare însă verosimil întru cât viețuța e foarte scumpă la Agadir.

Acesta e al doilea caz când un vas spaniol ancorează la Agadir lângă crucișătorul german. În cursul nopții a avut loc o vie comunicație între cele două vase.

A doua zi vaporul spaniol a părăsit Agadirul, pornind spre o destinație necunoscută.

Recolta viilor în Austria. Anul 1910 a fost în Austria an foarte slab de vin, căci ținuturi, care de obicei produc mult, ca Austria inferioară, Dalmația, Istria, Croația, abia au trecut ceva. În acest an, dintr-o parte, se așteaptă pretutindeni cules abundanț și de calitate excelentă, și e probabil, că vinul de 1911 nu va rămâne în urma celui de 1908.

Până acum, se prețuiește producțiunea acestui an în vin la 11 milioane hectolitri în întreaga monarhia, față de 5.3 milioane hectolitri din anul trecut (în 1908 s'au produs 16.1 milioane hectolitri).

Totuș, prețurile n'au scăzut încă, și reacțiunea de acum un an va continua a fi simțită încă un timp.

Ploile dela începutul lui septembrie au făcut bine, asemenea căldura ce a urmat. Pretutindeni se fac pregătiri, și culesul promite a fi din cele mai voioase.

Mademoiselle M. L. Vincent, dă lecții de limba franceză dela 12 cor. în sus lunar, după aranjamentul orelor. Fiind franceză de origine, d-șoara Vincent are o deosebită ușurință de a preda lecțiile. Românii doritori de a cunoaște și limba franceză, pot să i se adreseze: Közép-utca 25/a.

Teatrul Apollo. Din triumfurile de până acum ale cinematografului rezultă, că publicul mai bucuros azistă la dramele sociale, acțiunile cărora reoglindesc cu adânc realism adevărurile vieții, de ex. „Pe povârniș” și „Fluturul de noapte”.

Mâne la teatrul Apollo se va prezenta senzaționala dramă „Sânge învăpăiat”, al cărei rol principal este susținut de renumita artistă daneză Asta Nilzen. Tabloul e de 1000 m. lungime.

Programul întreg e următorul:

1. Tablouri japoneze (tablouri de pe natură).
2. „Luptă cu balaurul” (umoristic). 3. *Sânge învăpăiat* (dramă senzațională, în 4 acte, rolul principal susținut de Asta Nilzen. — Act. I: Fericire familiară. Act. II: Patimă condamabilă. Act. III: Pe

povârniș. Act. IV: Scăpată dela marginea povârnișului). 4. Lemke se dedă la chefuri (amuzant).
Începutul la ora 6, 7 și jum. și 9 seara.

Rugare

Ca să fim cruțați de munca și speșele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plățirea abonamentului.

Cu stimă:

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Redactor responsabil: Atanaslu Hălmăgian.

Se caută,

pentru d. Nicolae Iorga, o fată în casă și o fată la copii care să știe limba germană.

Doritoarele să se adreseze d-lui

Nicolae Iorga,

(România)

Vălenii-de-munte.

Vărosmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cosmuța.

Consultații dela orele orelor 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(44)

— Urmare. —

Cel încătușat, ridică încet capul, își scutură șuvițele albe și încălcite de păr de pe frunte și observând pe tânărul bărbat cu priviri nesigure, mormăi:

— Aha! Flăcăule, tu ești și încă iarăși viu și sănătos? Ce cauți aici?

— E vorba să-ți fac investigația Gilg. Sunt însărcinat din partea comandantului pieței, căci francezii nu înțeleg nici limba romanică nici cea germană.

— Spune-le, că o să învețe în câteva zile destul nemțește. Li vom instrua noi cu sulițele și cu țapoaietele noastre. Dar nici despre tine flăcăule n'ăși fi crezut, că poți în aceeași vreme servi și lui D-zeu și dracului. Haid, cară-te de aici, mameluc ce ești!

— Nu, Gilg, d-ta te înșeli! Eu nădăjduiesc să te scap. Tocmai de aceea am primit afacerea dela comandant. După părerea lui, e vorba să fii dus mâne încă cu un prizonier la Chur. Aș vrea bucuros să preîntâmpin aceasta, ca să câștigi

vreme. Incede-te în mine și te poartă cum se cade, vreau să zic să fii pe pace. Rămâi cu bine!

— Stai flăcăule, încotro? Se pare chiar, că-mi vrei binele!

Și zău, că mult bine faci cu asta. Căci mâne nădăjduiesc să scap și fără ajutorul tău și să merg într-o societate cu mult mai mare, decât îi place comandantului la Chur. Incede-te în vorba mea. Așa-i, că azi avem cea de pe urmă zi de april?

— Așa-i. Nu te înțeleg însă ce vrei să zici.

— Bine, flăcăule! Prea ți-e fața de om cinstit, decât să poți fi un trădător nerecunoscător, sau un șpion. În curând vei vedea apunând cea de pe urmă oră soarele pentru francezi. Ai grijă însă, să mai rămân barem mâine încă în această gaură pestilențială. N'are să-ți pară rău. Iată mâna mea! Mai mult nu-ți spun.

— Incede-te în mine Gilg! Mai ai afară de asta vr'o dorință?

— Cum să nu! Fanfaronii ăștia de franțuji își închipuie, că putem trăi din vânt aici. Ingridjește, să capăt ceva de-ale gurii, căci sunt flămând. Fie și numai ce ți-am dat eu înainte cu două luni.

— Vei căpăta Gilg. Fii cu curaj numai, și acum rămâi cu bine.

Mă duc și la tovarășul d-tale de nefericire să-l mângăiu. Este și dânsul un brav ca d-ta?

— Este zău, și mai mult chiar decât mine, sau decât cutare fățarnic Bündenez. Vorbește fin, politicoș cu dânsul, flăcăiașule. El nu e de seama noastră, ci un domn mare, mare austriac, care și-a pus viețuța și onoarea în joc pentru împăratul său.

— Cum îl cheamă?

— Dacă ai bani flăcăule, nu-i cruța, ci caută de-l îngrijește cât poți mai bine, el îți va răsplăti înzecit. Este contele, aici glasul lui Gilg abia murmură, contele Malariva.

Înțelegi? Pe el cel puțin nu l'au simțit că-păii ceia din Chur.

Flavian se simți cuprins de mirare și neplăcere la auzul numelui Malariva.

— Acela aici? — spuse dânsul și o căldură îi înfioră sângele, trecând prin toate arteriile corpului său.

„El este în puterea mea!” jubila vocea răzbunării în internul său. În acelaș moment însă se mânie pe sine însuș.

— Așa-i camarade, zise Daniffer, fără să fi observat aprinderea tânărului, dacă vrea D-zeu să-i țină la olaltă corpul și sufletul până mâne, va mai trăi încă multă vreme. Il cunoști tu?

— Vreau să-l văd și să mă îngrijesc pentru dânsul, adaugă Prevost depărtându-se repede. Tot atunci veni și un soldat, care aduse prizonierului prânzul sărac.

(Va urma).

Caut un candidat de avocat cu praxă bună.

Condiții foarte favorabile. Postul e a se ocupa
imediat sau cel târziu 30 Septembrie a. c.

Dr. ROMUL VELICIU,
avocat în Arad.

Un candidat de avocat

cu praxă află imediat aplicare în can-
celaria advocațională:

Dr. Victor Deleu,
avocat în Șimleu.

Un candidat cu praxă

află imediat aplicare în cancelaria
subscrisului

Dr. Ioan Maior,
avocat în Ilia-Murășană (Marosillye).

Aviz.

Intr-o comună mare româno-sârbă
din Banat — fără vânzător român —
este pe predat:

o dughiană pentru specerii și stofe.
Informațiuni se capătă la administrația
ziarului „Românul“.

„VULTURUL“

instt. de credit și economii societ. pe acții în Tășnad.

Tășnad, la 5 Februarie 1911.

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și econo-
mii „Vulturul“ din Tășnad (Tasnád, Szilágy m.)
publică concurs pentru ocuparea postului de
contabil cu salariu de 2000 Cor.

Dela recurenți să recere să fie absolvenți
ai unei școale comerciale cu examen de matu-
ritate și să aibă praxă deplină în toate agen-
dele de bancă.

Cererile prevăzute cu documentele de lipsă
sunt a se înainta direcțiunii până la 20 Sep-
temvrie 1911.

Presentarea în persoană este în interesul
recurentului.

Direcțiunea.

P. t. Domnilor

Funcționari și negustori români!!!

Dacă doriți să mâncați bine și ieftin, Vă rog cercetați

Restaurantul meu cu „Prânzitor model“

— Strada Deák-Ferencz Nr. 8. —

==== In fiecare Vineri se capătă papricaș de pește. ====

Unde veți fi împărtașiți de un serviciu punctual și
respectuos. Pentru sprijinire binevoitoare mă rog

Cu deosebită stimă:

J. Samuile,
proprietarul prânzitorului model.

Dela 10 coroane în sus.

Se poate procura dela „Asociația călcianarilor“
din Arad, Piața libertății Nr. 15, precum și
la magazinele filiale din Cermiu și Piski:
ghete pentru bărbați și șirete (panglic) din
piele de box.

IUSTIN OLARIU,
director.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi
pentru funcționar, **vinderea**
și cumpărarea de moșii
și parcelarea lor o mij-
locește mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinilor
∴ cu renume universal ∴

Underwood Vizible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primesc și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinilor în cursul anului întreg și sub in-
grijirea mea de specialist, mașinile vor
funcționa regulat. Curs permanent pentru
stenografie și contabilitate la mașină. Mare
magazin de aparțințe de prima calitate.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, execută și
furnizează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată incre-
derea subscrisului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului româ-
nesc din provincă, m'am hotărât să deschid în
Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la
ministerii și la alte foruri, orice informații co-
merciale și în general în orice cauză dau în
restimp de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate
chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rez-
olvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu re-
ferentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
tot felul de mijlociri comerciale și comande.
Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
detailate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III. 19.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. Telefon 438.

Au sosit cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbenă și neagră cu 16
coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.
Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se
execută încă în aceeași zi.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, — se capătă la:

Librăria FRAȚII ROTH

Arad, Andrassy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Primul strungar de lucș român, Brașov.

Specialist în canal (pipe) de puțină

Am onoare a aduce la cunoștință onor. public român
că am deschis în strada Neagră Nr. 4 un atelier de

strungărie de lux și mobilă

unde se primesc spre efeptuire tot felul de lucrări
atingătoare în bransa aceasta precum: Jocuri de
popice, Etagere rame de perdele, Fesnece pentru
biserici, Picioare de masă, Stălpuri de străni etc. etc.
Primesc umbrele de ploaie spre reparat, Violine,
tacuri de billard etc. Comercianții primesc deslășiri.
Comandele se fac solid la timp, și prețuri reduse.

Rugând sprijinul Onor public român semnez:

Cu deosebită stimă: **Ilie Sârbu**

Prețuri foarte reduse serviciu prompt.

Primul umbrelar rom. din Brașov și Ungaria.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de
curățirea și nobilitarea feței, care se deo-
sebește de toate mijlocele cunoscute până
acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei
tineresc împrumută feței o finețe de catifea,
îndepărtează pistrii și alunițele, netezește
încręțiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem,
ca toate produsele mele de Serail, constă din
substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută
doamnelor pentru însușirea ei de a as-
cunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

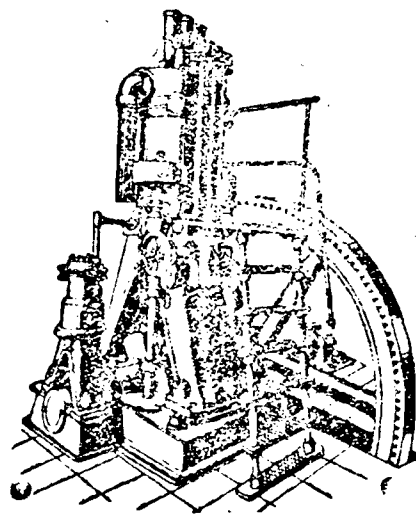
O bncată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efeptuesc încă în aceeași zi.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și prețuri
moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficianți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalle de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalle de aur, la ex-
poziția din Sepsiszent-
györgy cu medalle de aur.

Doă fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori,
turnătorie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efeptuește:
stabilimente de turbine, motoare și locomotive
de uleiu brut „Coroana“, mori mănate cu motor
și apă, stabilimente electrice, stabilimente de tran-
smisiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc intrarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipărese
organele publicistice ale partidului nostru național,
încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.